

БЮЛЕТИН

Културно-информационен център на българското малцинство
“Цариброд” – клон Босилеград

Година 7 Брой 39. Ноември 2004 година Безплатен екземпляр

БЮЛЕТИН

Основател и издател: Гражданско сдружение Културно информационен център на българското малцинство “ЦАРИБРОД” Димитровград, Площад на освобождението № 8.

Редакция: Иван Николов, Радко Стоянчов и Александър Димитров. Технически редактор: Новица Божилов.

Адрес: Ул. Маршал Тито № 15, 17540 Босилеград, тел./факс: 017/78 – 254.

Главен и отговорен редактор: Иван Николов.

Печата: Графическо предприятие “Мишич”, Ниш, Земунска 18 тел. 018/715 691.

Патриотичен парад с два леви крака

Изборите

Местните избори в Босилеград и Цариброд приключиха според очакванията – нищо не се промени. В общинските скупщини се набутаха по пет-шест “патриотични” сръбски партии. Въпреки че в Босилеград ситуацията е по-ясна защото батко Владко и неговата (на Кошуница) партия има солидни позиции, няма и абсолютно мнозинство – ще трябва да се коалира с някого. Това няма да му е проблем – всички партии са гладни за общинска баница и мислят само с лявата половина на мозъчетата си. Българското съзнание им е проработило колкото да си поискат българско гражданство и да си запишат децата в българските университети и училища.

Засега и това може да е достатъчно.

В Цариброд вече нещата са по-други – неразборията е пълна. Никой няма абсолютно мнозинство. Общото им обаче е, че и там повечето са впрегнати от лявата страна. И там използват същата фразеология: средства от международните проекти, частен бизнес, (чети: контрабанда), отворена граница... Като им заговориш за правата на малцинството и за обучение на български език се правят на дръж ми шапката. Но за българско гражданство и за записване на българските университети – очите ще си издерат! От друга страна на човек му идва да се изповръща докато ги слуша по радиото как, всичките до един българи, общинските съветници си кривят устата да говорят на сръбски! По принципа: всяка глупост казана на сръбски е по-малко (по)-глупава!

Прогнозата за управлението им, е нещо като прогноза за миналото. Тъй като нито една политическа сила не изхожда от специфичните местни интереси в Босилеград и Цариброд, никой не мисли за дребен и среден бизнес със съседните български общини както би следвало да се очаква според пазарната логика.

Сръбската “патриотична” икономика все още се основава върху големите държавни компании организирани по социалистически модел, а местните власти в Босилеград и Цариброд по това си

сверяват часовниците. Коего си е минало свършено време. На безработните босилеградчани не им остава нищо друго, освен да си сложат туршия от предизборния асвалт който Кошуница щедро изсипа за избирането на батко-Владко!

Учебната година,

според очакванията, пак си почна на сръбски с тая разлика, че български език се преподава много по-малко в сравнение с времето на Милошевич! В общата шумотевица която се вдигна около това грубо нарушаване на нашите малцинствени права, истинският виновник, Министерството на просветата и спорта на Република Сърбия, си изми ръцете с Националният съвет на българското малцинство. Председателят на Комисията по образование към този съвет Пене Димитров се опита да спаси честта си и си подаде оставката, ама националните проклетници, (пардон съветници), не му я приеха с което поеха отговорността върху себе си. Че да не са луди да се солидаризират с него и да вземат да си подадат и те оставките, когато Фондът за елементарни бедствия и аварии при сръбското правителство им е отпуснал 3 116 000 динара (41 500 евро)! Тия пари, както се вижда от Плана за изразходване на средствата на Националният съвет до края на 2004г., трябва да се изплюскат на командировки, заплати, дневни, пътни, офис техника, хонорари и такива ми ти работи! А Мони Паси, (според в-к “Братство” от 22.10.2004г.) очаква “Националният съвет да бъде легитимен и авторитетен фактор на изпълнителната власт, за да осъществява правата на българското малцинство, включително и чрез създадения неотдавна към сръбското правителство Съвет за национални малцинства”. Не е ясно само кой ще ни защитава от Съвета който се ръководи лично от Кошуница!

Националният съвет на българите

на последното си заседание на 23.10. т.г. в Босилеград приличаше на гладна глутница която щеше да се изподави за кокала тежък 3 милиона динара който сръбското правителство много изкусно и точно на време им подхвърли! Сега вече сръбските управници с пълно основание могат да заявят пред България и света, че са ни дали всички права само че ние не искаме да ги използваме! Освен финансовите. И са си прави. Защото националните съветници на българското малцинство засега се интересуват единствено от правото си да опатат парите! За правото на обучение, на вероизповедание, на служебна употреба на български език, свободни медии на български, на опазване на национална и култура и идентичност и т.н. – колай работа!

За беда се намериха трима души в Босилеград които посрещнаха царибродските национални съветници с транспаренти с надпис: “Искаме децата ни да учат на майчин език!”, “Писна ни от послушни, удобни и подобни” и “Махайте се продажници и родоотстъпници!” Тия послания явно повредиха патриотичните чувства на царибродските съветници и те не пожелаха да влезнат в КИЦ-а в Босилеград, където според предварителния договор, трябваше да заседава Комисията по образование. Хората явно са се обидили. Че кои са босилеградчани да им искат право на обучение на майчин език, когато сръбското правителство ги плаща да им не дават!

И докато нашите българи със сръбски патриотични чувства не могат да се разберат дали имат право децата им да учат пет или само два часа български език, във Войводина точно такива дивотии доведоха до етническо напрежение. Според белградските “Вечерни новости” от 25. 10. т.г. няколко стотин млади маджари в Мали Иджош във Войводина на концерта на рок-групата “Карпатия” с фланелки с надпис “Делвидек” (южна покрайнина) и повици “долу Трианон” са размахвали унгарски знамена и сръбската полиция не посмяла да се намеси. Маджарските политици от Войводина Рац Сабо Ласло и Ласло Тороцкай държали пламени речи за необходимостта от обединението на маджарите!

А у нас: “Българското малцинство намира мястото си сред малцинствата в рамките на държавата, в която живеем, независимо от критиките, които по адрес на Националният съвет се отправят от някои недобронамерени хора, казва председателят на НС д-р Ангел Йосифов” (в-к “Братство” от 15. 10. 2004г.)

Блазе си го на нас.

Унгария е вече членка на Европейския съюз. България все още не е, ама и това ще стане. Колкото по-бързо, толкова по-добре.

Иван Николов

Агонията на родния език

Все пак нямаме обучение на майчин български език!

Вече четвърта година навлизаме в 21 век.

Изминаха четири години откакто свалихме режима на Милошевич и провъзгласихме демокрацията.

Изминаха три години откакто бе гласуван Закона за защита на правата и свободите на малцинствата.

Измина година и половина откакто бе формиран Националният съвет на българите в Ниш.

Измина повече от една година откакто бе публикуван новият Закон за основите на системата на възпитанието и образованието.

Изминаха повече от сто дни откакто с гласовете на малцинствата бе избран новият демократичен президент на Сърбия Борис Тадич.

Всички

европейски и световни стандарти

за правата на малцинствата бяха преписани дума по дума и гласувани на закони в сръбския парламент. Всяко изказване на сръбските политици започва с клетви за спазване на европейските критерии за правата на човека и правата на малцинствата.

И какво се промени на практика? Нищо.

И тази есен в Босилеград и Цариброд директорите и учителите в основните училища (всички до един българи!) откриха

новата учебна година на сръбски език

и посрещнаха първолачетата и техните родители (пак българи!) с добре дошли на сръбски език! От педагогическа гледна точка промиването от българско самосъзнание и възприемане на сръбския език като пръв език, т.е. език на който започва да тече мисловния процес на ученика е най-ефикасно именно в тази крехка възраст – предучилищната и първите класове на основното училище. След десетина години от училищата пак ще излезнат млади хора възпитани в сръбски дух с минимални познания по български език. Малко по-късно те ще възпитават децата си по свое подобие и така българското самосъзнание преживяло византийско и турско робство – ще изчезне. Исторически примери колкото щеш. Прекъсне ли се връзката с миналото губи се и пътят към бъдещето. Един народ, както и отделният човек, смазан духовно губи самочувствието си и се обрича на

беда, мизерия и изчезване.

И тази учебна година започна със скандалното намаляване на часовете по български език в I и II клас. Този жесток шамар дойде след като бяха донесени всички закони обучението на малцинствата да се провежда на малцинствените им езици. И след като от българското малцинство се чуха гласове обучението от тази есен да се провежда изцяло на български език както е записано в закона. Чиновниците на Министерството на просветата и спорта приложиха Правилника за учебни планове и програми за първи и втори клас за основно образование и възпитание според който български език се изучава само два часа седмично!

Този път последваха жестоки реакции.

Остро реагираха

КИЦ "Цариброд" в Босилеград, Хелзинския комитет за защита на правата на българите в Сърбия и Черна гора и тоя път, редакцията на вестник "Братство", Комисията по образование към Националният съвет на българите, Училищния съвет при основното училище "Георги Димитров" в Босилеград. Партиите, общинските съвети и някои неправителствени организации – предпочетоха да не взимат отношение.

След острите медийни протести провокирани от КИЦ “Цариброд” в Босилеград с десетките си изявления по българските медии, интервюта, протестни писма, статии, съобщения, телевизионни емисии, изказвания по медиите и пр. положението стана напечено.

Нито ДСБЮ, нито Националният съвет на българите имаха смелостта да реагират адекватно и смело да защитят интересите на българското малцинство. Защото те самите оплетени в официалната власт нямат необходимата непристрастност и обективност за това. И защото допуснаха да бъдат подведени с голи обещания разчитайки, че сърбите ще изпаднат във възторг от нашето обучение по български език.

А те просто

искаха да ни шантажират.

Това най-добре се вижда от следният случай:

На 9 юни т.г. Училищният съвет на ОУ “Г. Димитров” в Босилеград се е обърнал с писмо към Министерството на просветата и спорта на Р. Сърбия, Националният съвет на българите и Общинската скупщина в Босилеград с което иска разрешение от 1 септември 2004г. обучението да се провежда на майчин български език. Часовете по български бяха намалени, а едвам на 08. 10. 2004г. помощник министърът на Министерството на просветата и спорта на Р. Сърбия Войслав Яничийевич отговори с писмо на Училищния съвет на ОУ “Г. Димитров” в Босилеград в което го осведомява, че тяхното писмо е препратено към Националния съвет **за мнение** съгласно чл. 19. ал. 8 от Закона за защита на правата и свободите на националните малцинства!?

Под натиска на общественото мнение, Националният съвет на българите, също е отправил питане до Министерството на просветата и спорта защо са намалени часовете. В писмото до Националния съвет публикувано във в-к “Братство” от 15.10.2004г. под заглавие “Имате право да учите български пет часа седмично” зам. министърът на сръбското просветно министерство проф. др. Милан Брдар **дава мнение**, че българското малцинство има право да учи пет часа седмично български език и изброява законите въз основа на които това може да стане. С това Министерството си

измива ръцете

и прехвърля топката на Националния съвет. Националният съвет обаче няма изпълнителна власт с която да наложи на директорите да приложат този закон.

Да оставим настрана въпроса, че двете цитирани писма на сръбското министерство се изключват взаимно. С едното писмо то иска мнение от Националния съвет, с другото му го дава! По-интересното е, че и двете не тълкуват правилно закона.

Зам. министър Брдар съзнателно премълчава, че с “Правилника за учебен план и програма за първи и втори клас бр. 10/04”, 5 часа български може да се преподава само там където обучението се провежда изцяло на малцинствен език и малцинствения език има статус на майчин език! Там където обучението се провежда на сръбски език, български може да се преподава само два часа седмично. Този Правилник е изведен от Закона за основите на системата на възпитанието и образованието който не познава категорията “двуезично обучение”. Той признава само обучение на сръбски или на малцинствен език!

Впрочем, ако сръбският зам. министър искаше действително да реши проблема, защо това писмо не е изпратил на директорите на училищата в Босилеград и Цариброд за приложат закона на практика а го е изпратил на Националния съвет на българите и на сръбското посолство в София за да може сръбският посланик да маха с него пред българското Външно министерство в стил – я вижте какви права сме им дали ама те не искат да ги използват!

Сега накъде? Много е интересно дали Националния съвет ще даде мнение обучението да се провежда изцяло на български език. Имайки предвид отношенията вътре в съвета това трудно може да стане.

Пък и защо му е на Министерството мнението на Националния съвет който е само една обществена институция и неговото мнение не е задължително за никого? Ако Националния съвет на българите имаше мнение по въпроса и реална законодателна или изпълнителна власт да води обучението на български език той или трябваше да въведе обучение на български език или да се саморазпусне. Трето няма.

Националният съвет в момента е само сапун с който Министерството си измива ръцете и отхвърля отговорността от себе си по принципа: “Българите имат право да учат на български език, но те не искат?!” Искам да добавя:

“И когато искат, не им дават”.

Защото подзаконовите актове изключват законите. Защото няма политическа готовност да се признае асимилаторната политика и да се отстъпи от нея. Защото всичко си продължава по старому. А можеше ли да се очаква нещо повече в страната в която най-висшите държавни органи на властта отказват да предадат военнопредстъпниците обвинени за тежки престъпления срещу човечеството, стоварвайки по тоя начин колективна вина върху цялата нация обричайки я на изолация от съвременните икономически и политически процеси в Европа?

Може ли държава която не е в състояние да защити живота на премиера си и да осъди убийците му, да защити правата на българското малцинство? И която въпреки горчивият опит от гражданската война днес отново повдига етническото напрежение защото само по този начин властващата партия може да остане на власт.

При положение че майка България (вероятно в интерес на добросъседските отношения със Сърбия и членството си в ЕС) изведнъж замълча и прекрати дипломатическите действия пред сръбското правителство, Съвета на Европа и ООН-е за защита на правата на българското малцинство, не може да се очаква че сръбските националисти ще бъдат по-добри към нас. Защото ако Президентът, премиерът, външния министър и посланика на България в Белград не се бяха подвели по сладкодумните приказки на сръбската дипломация и някои “легитимни” представители на малцинството – едва ли сръбското министерство щеше да си позволи такава волност да намалява часовете по български език и то по времето когато трябваше да се премине изцяло на обучение на български.

В този смисъл съвсем са нереалистични очакванията на българският външен министър изразени неотдавна пред “Братство” че Националният съвет на българите може да бъде легитимен и авторитетен патньор на изпълнителната власт за да осъществява правата на българското малцинство.

Иван Николов

Без български език няма българско малцинство

Международна защита за родния език

Началото на новата учебна година в Цариград и Босилеград започна с поредния скандал: Министерството на просветата на Република Сърбия намали до неузнаваемост броя на часовете по български език (на символичните 2 часа седмично).

Проблемът с образованието няма да се реши нито с 2 часа, нито с 5 часа седмично, ако всички останали предмети се изучават на сръбски език. Той може да се реши цялостно само с реформа и закони, които да съответстват на европейските и международните изисквания. Българският език трябва да започне да се учи като майчин още в детската градина. След това часовете по български постепенно да се увеличават и една част от предметите да започнат да се преподават на български. На по-следващия етап образованието да започне да се провежда изцяло на български език, както беше до преди три десетилетия.

За пореден път проблемът с образованието на българите в Сърбия започва да се върти в своя омагьосан кръг, от който ще излезе не по желание на просветното министерство на Сърбия или по нежелание на цариградските учители (от които някои учат в България по облекчен метод, за да получат висше образование), а по настояване на международната общност, която не признава понятието дискриминация и нарушаване на човешките и малцинствените права. Проблемът беше интернационализиран през 1995 г. в Комитета по правата на човека към ООН, благодарение на

ДСБЮ, а през 2002г. стана достояние и на Хагския трибунал, благодарение на Хелзинския комитет на българите в Югославия. Така или иначе този въпрос продължава да получава място в международните доклади и няма как да не бъде интернационализиран за пореден път пред световните и европейски институции. За онези, които не са достатъчно осведомени по темата, нека да кажем, че през последните 14 години образованието на българското национално малцинство се превърна в проблем, заемащ едно от ключовите места в докладите на ООН, ОССЕ, Хелзински уоч, Съвета на Европа... Първата малцинствена организация, която в своите програмни цели през 1990 г. включи решаването на този проблем, беше ДСБЮ. През 1997г. Хелзинския комитет също постави този въпрос като належаш на първата си кръгла маса по проблемите на българите в Сърбия. На 6 март 2002 г. правозащитната организация отправи опровержение до Хагския трибунал, свързано с твърдението на Слободан Милошевич при разпита на един свидетел (косовски албанец), че малцинствата в Сърбия се образуват на майчин език, посочвайки като пример и българското, което "има училища на майчин език". Тук трябва да се направи разлика между училища и образование на майчин език, за което Хелзинският комитет уведоми Трибунала. Главната прокурорка г-жа Карла дел Понте лично изпрати писмо до комитета (22 март 2002г.) и му благодари за информацията, която е включена в документационния архив на Трибунала. Това ще рече, че въпросът за българския език не е приключил. Третата организация, която също поставя на преден план проблема с българския език в училищата е КИЦ в Босилеград. За похвала е, че в няколко поредни броя в-к "Братство" много сериозно поставя темата с езика на първите си страници. Някак си беззъбо се опитва да го постави и Националният съвет на българите, което е разбираемо за една организация, създадена и финансирана от държавата. От същата тази държава, която намали часовете по български език в началото на тази учебна година. Да не забравим и всички бивши просветни работници, интелектуалци, журналисти и писатели от българското национално малцинство, които в продължение на няколко десетилетия писаха в защита на българския език. Необходимо е всичко това час по-скоро да стане достояние на международните правозащитни организации. Ако УС на Основното училище в Босилеград на 9 юни 2004 г. е взел решение от тази учебна година обучението от първи до осми клас да се провежда на български език, не виждам защо същото решение не е взето и от Основното училище в Цариброд!? Какво им пречеше на царибродските учители да подкрепят инициативата на босилеградските си колеги!? Нима в стапестолния български град Велико Търново 29 царибродски учители ще получат дипломи за висше образование с цел да преподават на сръбски език!? Все още няма решение и за връщане името на училището "Христо Ботев" (както се е казвало до 1957г.), защото мнозинството от колектива е гласувало училището да бъде назовано на името на сръбския светец Св. Сава! Или случаят с Царибродската гимназия, която в "Държавен вестник" е записана като "Тирило и Методије", а не на името на българските светци "Св. Св. Кирил и Методий". За пореден път опираме до двойните аршини в Сърбия- "Св. Сава" може, но "Св. Св. Кирил и Методий" не може. Чест прави на колективът на гимназията, която прояви доблестта поне да протестира срещу това решение. За разлика от Основното училище в Цариброд, което, освен че води неприемлива политика спрямо образованието на български език, даже се опитва и да подменя автентичното име на училището "Христо Ботев" с името на сръбския светец Сава. В момента българският език е принизен до такава степен, че в долните класове (където е най-необходим) се изучава с 2 часа седмично. Така решило просветното министерство в Белград, така започнала и новата учебна година. Просветният началник на Пчински и Ябланишки окръг само наложил да се приложи на практика публикуваното в "Държавен вестник" (12 август 2004 г.) решение, според което сръбският език в бъдеще ще се изучава с 5 часа, а българският с 2 часа седмично. Такива декрети по отношение на езика се наслушахме и нагледахме през последните три десетилетия и те май ще бъдат премахнати едвам, когато международната общност сложи на масата за преговори проблемите на националните малцинства. Представителите на международната общност няма да се вълнуват от това какво е казал някоя директор, родител, партиен лидер или пък какво решение са взели скараните помежду си членове на Националният съвет на българите в Сърбия (то неговото предложение за изучаване на майчиния език с 5 часа седмично означава малко повече от 2 часа). Неслучайно просветното министерство на Р. Сърбия си изми ръцете с него, след като на босилеградското Основно училище заяви в прав текст, че "по тези въпроси разговорите се водят не с училищата, а с националните съвети" (в-к "Братство", 10 септември 2004 г.). А може би дотук стигат силите на въпросната организация - вместо да се избори за 5, да получи 2 часа седмично изучаване на български език в училищата. Неправителствените организации на българското

малцинство трябва да поставят проблема пред обществеността като належащ и в крайна сметка да се потърси отговорност от всички онези просветни и политически фактори в нашите общини и училища, които вместо да го решават, го изострят още повече. От своя страна Хелзинският комитет изготвя специален доклад по проблема, който ще бъде предоставен в най-скоро време на Съвета на Европа в Стразбург. Предварително по случая ще бъдат уведомени Министерството на просветата на Сърбия и медиите. Искрено се надявам, че неговия пример ще последват и останалите организации на българите в Сърбия, деклариращи се публично за негови защитници.

Зденка Тодорова

Хелсинкски комитет за защита на правата на българите в Сърбия и Черна гора

Съобщение до средствата за масова информация

От началото на тази учебна година, българският език в училищата на българското национално малцинство в Сърбия бе намален от мизерните 3 на още по-мизерните 2 часа седмично изучаване на български език. От III до VIII клас, българският език даже не е задължителен предмет и няма да влиза в общия успех на учениците. С това решение, Министерството на образованието на Република Сърбия не уважи желанието и становището на Основното училище в Босилеград от тази учебна година, обучението от I до VIII клас да започне да се провежда изцяло на български език, така както е било до 1974г.

С това решение бяха погазени основните елементарни човешки и малцинствени права на българското национално малцинство, с което Сърбия показа, че е далече от европейските стандарти, гарантиращи правата на националните малцинства с цел интернационализация на този въпрос, станал през 1995г. достояние на ООН а през 2002г. и на Хагския трибунал. Хелзинкският комитет за защита на българите в Сърбия и Черна гора подготвя доклад до Съвета на Европа и още някои международни организации.

Какво е отношението на властите в Сърбия (държавни и общински) към българският език, показва последното учредително събрание на новоизбраната общинска власт в Цариброд, съставена от 7 сръбски партии и коалиции, на което на 22.10.2004г. не се чу българска реч, даже и клетвата, която повтаряха общинските съветници беше четена на сръбски език. Пак в нарушение на законите гарантиращи правото на българското малцинство което на практика показва, че българският език след като се изхвърли от училищата като майчин и задължителен предмет още по-лесно ще се изхвърли и от администрацията.

Затова буди недоумение мълчанието на българският министър на външните работи, Соломон Паси, който при неотдавнашното си посещение в Белград (20-21 октомври) не постави въпроса за грубите нарушения от страна на сръбските власти спрямо българите в Сърбия по отношение на език, образование, религиозни права и свободи. Вместо това, българският външен министър изрази очакванията си чрез излизация на български език в Ниш в-к "Братство" (22.10.2004г.) създаденият през май 2003г. от властите в Белград казионен орган, наречен Национален съвет "да бъде легитимен и авторитетен партньор на изпълнителната власт, за да осъществява правата на българското малцинство, включително и чрез създаденият неотдавна към сръбското правителство Съвет на националните малцинства". Буди недоумение – защо този орган, с който и сръбското Министерство на образованието в момента си измива ръцете прехвърляйки върху него отговорността за намаления брой на часовете по български език може да се смята за "легитимен и авторитетен партньор на изпълнителната власт", на същата онази власт, която продължава да потъпква правата на българите в Сърбия. За никой в Западните покрайнини не е тайна, че въпросният Национален съвет е създаден и финансиран от Белград с цел да се държат под контрол проблемите на българите в Сърбия и да не създават главоболия на Белград, каквито вече има с унгарското национално малцинство. Само че по отношение на тях, унгарската дипломация се държи достойно и ги защитава пред европейските институции достойно и неотстъпчиво. За разлика от българската дипломация.

Като правозащитна организация легитимираше дейността си в най-трудните години от ерата на Милошевич, призната от своите сънародници в Сърбия и България, но и от представителите на международната общност, Хелзинският комитет на българите в СиЧГ иска да знае – в името на какво за пореден път някои среди в България предават (а може би и продават) интересите на българите в Сърбия и ако има място за съмнение нека поне да знаем – каква е цената за това! Досега я плащаме твърде скъпо най-вече заради задкулините сделки между Сърбия и България от които българското малцинство намалва със 10 000 души, остана без език в училищата, без български църкви и свещеници а на път е да остане и без език изобщо след като напоследък той все по-засилено се подменя със сръбският. Ако България имаше ясна позиция по въпроса за българите в диаспората”, както твърди министър Паси, дотук нямаше да се стигне.

От името на Хелзинският комитет на българите в СиЧГ
Зденка Годорова
(председател)

Съобщение за медиите

Културно-информационния център “Цариброд” (КИЦ) в Босилеград изразява остър протест срещу решението на просветните власти на Република Сърбия с което те намалиха часовете по български език в основните училища в Босилеград и не му признаха статус на майчин език.

КИЦ “Цариброд” в Босилеград смята, че това решение е грубо нарушение на Рамковата конвенция на Съвета на Европа за защита на малцинствата, Европейската харта за регионални и малцинствени езици, Конституцията на СиЧГ, Съюзният закон за малцинствата и Закона за образование и възпитание на Република Сърбия, както и на решението на Училищният съвет на ОУ “Георги Димитров” в Босилеград с което той иска Републиканското просветно министерство, Националният съвет на българите в Сърбия и Черна Гора и ОС в Босилеград да вземат необходимите решения и от учебната 2004/2005г. обучението от първи до осми клас да се провежда на майчин – български език.

С това решение сегашното сръбско демократично правителство продължи грубо да нарушава правата на българското малцинство и да обслужва великосръбската националистическа политика която има за цел да го сърбизира. Тази политика, освен че е вредна за малцинството и както показва ситуацията с другите малцинства в Сърбия, води до нарастване на етническото напрежение, е вредна и за целият сръбски народ защото го отдалечава от европейските изисквания за членство в ЕС без което не може да се постигне политическа стабилност и да се проведат икономическите реформи в Сърбия.

КИЦ “Цариброд” остро протестира и против малодушието на Националният съвет на българите, местните органи на властта в Босилеград и Цариброд, политическите партии и някои неправителствени организации които с мълчаливо съгласие посрещнаха това поредно грубо посегателство върху нашата национална идентичност и по този начин се сложиха в ролята на проводници на асимилационната политика. Ако в Националният съвет имаше хора с достойнство, те колективно трябваше да си подадат оставки в знак на протест.

КИЦ “Цариброд” в Босилеград протестира и против мълчанието и бездействието на българската дипломация която не защити правата и интересите на българското малцинство както това правят другите държави като например Унгария. Посещенията на българският Президент Първанов, премиера Сакскобурготски и срещите на външните министри Соломон Паси и Вук Драшкович в Белград и София завършиха с официални изявления, че “отношенията между двете страни никога не са били по-добри”. На фона на тези дипломатически изявления, положението на българското малцинство никога не е било по-лошо, но то не беше тема на разговорите на срещите на високо равнище. Правата на българското малцинство отново бяха жертвувани в името на някакви “висши държавни интереси” и предадени от държавата майка, демократичните сили в Сърбия и неговите малцинствени организации и политически водачи.

Още повече, КИЦ “Цариброд” в Босилеград, който винаги е защитавал националните интереси на българското малцинство и е работил денонощно за разпространяването, съхраняването и развитието на българската култура, демократичните ценности и европейският начин на мислене и поведение

сред българите в Сърбия, днес е застрашен от чиновническото поведение на някои министерски “експерти” в България които орязват и без това скромните финансови субсидии с които се подпомага дейността на КИЦ-а в Босилеград и дори обсъждат възможността за неговото закриване! Имайки предвид всичко това и изхождайки от тежкото социално-икономическо положение на българското малцинство, високата безработица, нарушаването на човешките и малцинствени права и реалната опасност от поява и нарастване на етническо напрежение, КИЦ “Цариброд” в Босилеград отправя призив към най-високите държавни представители на България и Сърбия и Черна да обединят усилията си за цялостно решаване на проблемите на българското малцинство касаещи неговата национална идентичност и икономическо и политическо развитие в интерес на съвременните европейски ценности, мира и стабилността в региона и изграждане на стабилни и честни сръбско-български отношения.

Председател на КИЦ “Цариброд”
в Босилеград

Иван Николов

Постизборни разсъждения

Местните избори в Босилеград и Цариброд приключиха и всичко си остана по старому. Частичните персонални промени в общинските скупщини под името на разни сръбомански партии, е само козметична промяна. С други думи залъгалка за наивници. Като им теглиш чертата, общият знаменател за всичките е –

просръбска лява ориентация.

Дори само един бегъл поглед върху имената на кметовете и общинските съветници е достатъчен да се разбере, че се връщаме далеч назад в миналото. Повечето от тях са със внушителни СПС и ЮЛ биографии набързо пребоядисани в синьо след 5 октомври. Зад тях надничат и недонесените новобогаташи натрупали капиталите си с грабеж на обществена собственост, контрабанда и разни нелегални и полулегални далавери при разпадането и “приватизацията” на социалистическите предприятия. Техните пипала са навсякъде – от общинската администрация, прокуратурата, правосъдието, полицията та до опозиционните партии.

“Балът на вампирите” и тържествуването на червено-черната коалиция в съюз с “тихите великосръбски националисти” под водачеството на Воислав Кошунница, започна след като демократичната проевропейска опция бе погребана заедно с Джинджич. Убийството на премиера на входа на сръбското правителство бе ясно послание за всички реформистки и проевропейски сили в Сърбия и Черна гора. Днес се вижда каква е била истинската цел на това политическо убийство. Четири години след свалянето на режима на Милошевич Сърбия и Черна гора се намира в още по-дълбока политическа криза с изострени до крайност международни отношения, застои в реформите и срив на крехкото международно доверие спечелено с демократичните промени. Демократичния президент на Сърбия Борис Тадич избран с подкрепата на малцинствата вече успя да ги предаде, а цялата му външна политика се сведе на спорадични протоколарни изявления.

На фона на тази

сюрреалистична сръбска действителност

резултатите от местните избори в Босилеград и Цариброд не можеха да бъдат другоячни. Дори бих казал, че те бяха и единствено възможни. И даже по-добри от очакваните. Особено след като демократичната и националната опция бяха разбити с взаимодействието на службите и вътрешнопартийни предатели. В този смисъл не ме впечатлява особено и присъствието на ДСБЮ в коалиция с Демохристиянската партия в общинското събрание в Цариброд. Както не ме впечатли и

присъствието му в Националния съвет на българите. Липсата на конкретни резултати за сетен път ме убеждава, че

дребни душици не са за велики идеи.

Познавайки възможностите на определени хора и имайки предвид политиката в Белград и София знам, че на българското малцинство в Сърбия и Черна гора му предстоят още много черни дни.

В сравнение с местните избори от 2000г. промените са малки. Увеличава се процентът на въздържалите се. Апатията е по-голяма от преди. Антибългарската пропаганда вече не е печелившия коз, а популизъмът. Да говориш на хората това което искат да чуят, да им подхождаш, да бъдеш любезен с тях. Ако при това се намери и джип със сладкодумен шофьор който да закара селските баби до избирателните пунктове – ето я формулата на успеха на батко Владко! Политическата култура на нашия народ е такава, че той по принцип не разбира много от политически програми и предпочита да гласува за личности които умеят да се харесат. Разбира се, при липса на добре организирана опозиция.

Местните избори отново показаха, че Владимир Захариев е проправителствен човек. Кошунница му пушна пари за асвалт и мобилен оператор точно на време. В класичен ударнически стил от времето на петилетките той позамаза босилеградските улички с което смая сиромашията и тя масово гласуваше за него. Явно в партията на Кошунница той важи за надежден човек. Въпреки че Кошунница изобщо не е надежден политик за европейското бъдеще на Сърбия.

Прави впечатление, че Владимир Захариев поне за домашна употреба в Босилеград вече

не използва антибългарски козове.

През лятото, в стил на шейсетте години от миналия век, той участваше в крайграничните събори на тримеждието между България, Сърбия и Черна гора и Македония. Дори на празника на Босилеград - Мала Богородица поведе танец на българското хоро в центъра на града припявайки при това и някои български национални песни! Което никак не се отрази лошо на изборните му резултати. Представителите на опозицията в бъдеще ще трябва да използват именно това. Защото, на Владимир Захариев не може да му се отрече умението да спечели властта. Остава да видим дали ще съумее да я използва и за обществена полза.

В сравнение с радикалските простотии и циганската чалга на партията на Карич която под девиза “Сърбия има сили” ревеше като побъркана под прозорците на КИЦ-а “Играле се делије, на сред земље Србије”, Владимир Захариев е бая ми ти българин. От когото се очаква освен с асфалтирането на улиците и безработицата да се захване и със защита на правата на българското малцинство. В предизборната си кампания той публично обеща, че ще разреши повдигане на бюст на Левски в центъра на Босилеград и заяви, че по този начин дава ръка на

помирение с КИЦ.

Не ми остава нищо друго освен да го държа за думата.

Длъжен съм да поясня, че тука не става дума за лична война, а за отстояване на принципни позиции. КИЦ “Цариброд” в Босилеград не може да се помири с ония които систематично нарушават правата на българското малцинство обричайки го на асимилация и духовна мизерия. И всеки който иска да сътрудничи с КИЦ-а в Босилеград трябва да

разчита с тази позиция.

Въпреки всичко, хората полека се освобождават от систематично насажданият антибългаризъм през десетилетията, а идеите за свободни контакти с България и уважаване на правата на българското малцинство стават част от политическото мислене на много хора и на някои политици. Културният образец е претърпял известни промени. Националното съзнание вече леко е заработило, но трябва време то да се претвори в реална политическа сила.

Все пак победата на партията на Кошунница на местните избори в Босилеград и на кмета Владимир Захариев може да се отчете по-скоро като завръщане към времето на социалистическото стопанство и на ония хора които демонстрантите ги изхвърлиха от общината в петоктомврийската еуфория,

отколкото към реално придвижване към демокрация, пазарна икономика и Европа. Чедомир Йованович нарече това явление “патриотична икономика”.

Иван Николов

За Националния съвет на българите една година по-късно

Преди повече от една година заедно с колегите от КИЦ “Цариброд” в Босилеград изразихме редица критически забележки и опасения по повод формирането на Националния съвет на българите и решихме да не участваме в неговото създаване. Противно на очакванията на някои наивни и непоправими оптимисти опиянени от петоктомврийската еуфория, бяхме сред малцината които твърдяха, че този орган вместо да представлява проблемите на българското малцинство пред държавата и да предлага решения за тях, ще се превърне в

държавно средство

с което тя ще провежда своята политика към малцинствата, а имайки предвид това което става в Белград беше повече от ясно, че тя никак няма да бъде благосклонна към тях.

Внимателният прочит на Закона за защита на правата и свободите на малцинствата ни показа че, въпреки общоприетия корпус от малцинствени права, на Националните съвети са им дадени само скромни консултативни правомощия, но не и реална законодателна и изпълнителна власт за тяхното прилагане на практика.

Анализа на политиката на “тихият сръбски националист” Воислав Кошуница, лошите опити на Националните съвети на другите малцинства и сравнителния анализ на политическото устройство на малцинствата в страните от Западна Европа ни накара да се замислим и да откажем да участваме във формирането на Националния съвет на българите. После това ни докара не малко неприятности както от сръбска така и от българска страна.

Участвахме като гости на Скубщината на тнр. електори от българското малцинство, на която, по предварително утвърден сценарий бе формиран Националния съвет. Сред “електорите” видяхме повечето виновници за катастрофалното положение на българското малцинство, чухме изказванията им, гледахме противоборствата между двете основни течения.

От днешната дистанция от време може да се постави въпроса какво направи Националния съвет за година и половина от съществуването си?

Досега той е провел три заседания. Вече на първото се очертават двете основни фракции – тази на Ангел Йосифов и на Владимир Захариев. Второто заседание се провежда на ръба на кворума без участието на групата на Владимир Захариев. След това се появиха информации, че председателят на Националния съвет Ангел Йосифов е провел срещи с най-високите държавни органи на Р. България. Бил е и на срещата с българският премиер Саксбурготски при посещението му в Белград. Появи се и информация, че за дейността на Националните съвети са отпуснати средства от Фонда за природни бедствия и аварии!

Третото заседание се проведе в Босилеград на 23. 10. т.г. и беше едно от най-жалките. Двете фракции се скараха за

кокала тежък 3 116 000,00 динара

който им подхвърли сръбското правителство. Залисани в разпри кой да оглозга по-голяма част от него, фракциите на Владимир Захариев и Ангел Йосифов изобщо не се сетиха да кажат две конструктивни изречения за решаване на проблемите на малцинството. Единствената светла точка бе оставката на Пене Димитров на длъжността Председател на Комисията по образование на български език. С това той формално призна поражението си и факта, че от позициите на Националния съвет не може да бъде решен нито един жизненоважен проблем на малцинството. И вместо останалите членове на Националния съвет да последват неговия пример за да декларират

твърда позиция пред сръбското правителство, те единогласно гласуваха да не приемат оставката му!
С което фактически отхвърлиха всички негови доводи и се съгласиха да продължат

да си играят на жмичка

със Сръбското просветно министерство без изгледи да получим образование на майчин език. Вместо да демонстрират национално отговорна позиция те демонстрираха алчен ламтеж за пари които сръбското правителство им подхвърли с една единствена цел – да ги скара и владее!
Не се чу обаче Националният съвет да е декларирал ясна позиция по належащите проблеми на малцинството и да е предложил конкретни и навременни решения по въпросите за образованието, малцинствените права, националната идентичност, териториалното разпокъсване, икономиката, инфраструктурата, екологията, културното ни наследство, малцинствените медии, икономиката...
Националният съвет просто нямаше становище по тия въпроси. И не можеше да ги формира при положение, че вътре в Съвета има два враждуващи лагера. При липса на пълна прозрачност в работата е трудно да се проникне в същността на споровете. Но обстоятелството, че Владимир Захариев е проправителствен човек и близък приятел на Коцуница, както и другото обстоятелство че Ангел Йосифов обедини в себе си три противоположни и

взаимно изключващи се длъжности

каквито са Председател на Националния съвет, зам. Председател на ДСБЮ и председател на КИЦ “Цариброд” в Димитровград, ме кара да си мисля, че всичките заедно обслужват не интересите на българското малцинство, а интересите на великосръбската шовинистическа политика към българското малцинство.

Така се стигна и до създаване на Съвета на Националните съвети в които освен председателите на Националните съвети влизат и някои ресорни министри и се ръководи лично от премиера!

Тука порочният кръг се затваря. Защо Правителството като държавен орган трябва да ръководи Националните съвети които са обществени организации? И защо Правителството трябва да ги контролира тях, когато Националните съвети трябва да контролират Правителството? Могат ли те да защитават правата на малцинствата от действията на държавата която най-много ги нарушава, ако те се ръководят от премиера и ако държавата ги финансира?

При това положение, Националните съвети и де факто и де юре се превръщат в проправителствени организации които не отразяват политическата воля на малцинствата а точно обратното, провеждат политиката на държавата към малцинствата.

Жалко е само, че някои солидни познавачи на проблемите на малцинството не видяха заложеният капан, и влизайки в Националния съвет от правозащитници на правата на българското малцинство поеха ролята на негови потисници. Държавата ги сложи в ситуация да носят отговорност пред обществото за решения които тя им налага като техни с една единствена цел – да си измива ръцете с тях пред България и пред международната общественост.

Иван Николов

Реакция

Националните съвети са създадени така, че нищо да не зависи от тях

“НС няма нищо общо с министерското решение” – Братство бр. 2016 от 24. 09. 2004г

Вече петнайсет години се играем на партизани и четници в борбата за майчиният ни български език. Уж нещо работим, но уви, на практика нищо не се получава. Уж сме съгласни българският да получи статус на майчин език в образованието, уж Министерството на просветата няма нищо против, достатъчно е само ние “долу” да изразим желание. А ние “долу” сме от различен дол дренки, не можем да се разберем дали на българите им е нужен майчин език и кои представители на малцинството трябва да кажат тежката си дума, та тя да бъде чута от съответното министерство.

На мен ми се струва че институциите създадени от Правителството на Сърбия с цел да защитават правата на малцинствата нямат сили и средства да направят това, защото са така устроени че пак да бъдат контролирани от самата сръбска държава. Те са създадени повече за външна консумация – да се представи държавата пред Европа, че ето демокрацията у нас е дошла през голямата капия!

С тази цел бе създаден и Националният съвет на българите в Сърбия и Черна Гора – форум от който нищо не зависи. Ако Националният съвет имаше реалната власт да възстанови езика в нашите училища а не го направи, тогава защо членовете му не си подадоха оставки? Защо това не го направи и Комисията по образование към този съвет? Нали без български език в училищата се губи не само смисъла за съществуването на този Национален съвет, но и на самото българско малцинство? Пък и членовете на Националният съвет черно на бяло и собственоръчно са подписали декларации, че са от българска народност и би следвало майчиният им език да бъде български?

Ако пък отговорността пада върху директорите и управителните съвети на училищата, тогава защо и те не проявиха доблест и мъжество да си подадат оставки за да дадат на Правителството на Сърбия да разбере, че и ние се нуждаем от същите ония права които сърбите искат за своите сънародници в съседните държави?

Но ние на институционално ниво си мълчим и в позата на пикаеща крава слягаме рамене и угодничим за да ни бъде по-лесно. Ако бяхме народ с достойнство нашите учители и директорите на училищата с подкрепа на учениците и родителите трябваше да обявят стачка! Ако кметовете на Босилеград и Цариброд действително представляваха българското малцинство а не своите политически централи в Белград те солидарно с местното население трябваше да обявят гражданско неподчинение пред държавните институции и да ни поведат в борба за нашите права. Само единни и сложни можем да се изборим за правата си. Но ние сме разединени, бедни и лесни за манипулации и затова ще страдаме наказвани от собствената ни държава.

Ние малцинствата имаме Национални съвети. Сега ще си имаме и Съвет на националните съвети който се оглавява не от кой и да е, а от премиера на държавата! А бе да ти омилее! Иди та се оплачи на бащата че ти такова майката! Вместо да се демократизира, малцинственият въпрос се централизира и то направо под шапката на Правителството! А нашите лидери, политици, съветници, директори, учители, родители, ученици все ще се свиват да не разсъдят Правителството което им дава хляб.

За майчиният български език ще си спомнят само когато децата им ги скъсат на кандидатстудентските изпити в София и когато седнат да си напишат молбата за българско гражданство!

Радко Стоянчов

Тактика или пореден завой на българската дипломация?

Шест години след откриването на КИЦ “Цариброд”, все още има хора които не престават да дискутират нужен ли е той на българското малцинство или не, трябва ли да съществува или не, добре ли работи или не, чии интереси защитава той, колко пари се отделят за неговата работа и т.н. Парадоксално е, но е вярно, че КИЦ “Цариброд” с подкрепа на българската държава и цялото българско общество издържа натиска на режима на Милошевич, на истеричната пропаганда на сръбския печат и на всички антибългарски сили в Сърбия и сред самото малцинство, и то по време когато

за такива дързости в Сърбия падаха глави,

и успя да оцелее в борбата срещу ония които имаха най-голям интерес да го закрият. Днес КИЦ “Цариброд” е застрашен от закриване или преустановяване на дейността си и то не от сръбска, а от българска страна – от чиновници свикнали да разсъждават строго в рамките на параграфи и алинеи

и едностранчиво разбраните външно-политически приоритети за добри сръбско-български отношения и интеграция на България в ЕС!?

Както е известно, активистите на великосръбската националистическа и комунистическа политика която на българите в Западните покрайнини им предопредели съдбата да бъдат напълно асимилирани и под икономически, политически, репресивен и друг натиск да бъдат не само обезбългарени но и обезлюдени краищата окупирани с Ньойския мирен договор.

Създавайки българските Културно-информационни центрове в Босилеград и Цариброд през 1997/98 година българската държава, заедно с културните дейци от Западните покрайнини (изхождайки от международните стандарти по правата на малцинствата, Конституцията и законите на Съюзна Република Югославия и Република Сърбия и Културната спогодба подписана между двете държави), се опитаха

да спрат този духовен срив

и да поставят началото на едно ново духовно възраждане което постепенно да възстанови българската култура в Западните покрайнини, да внесе европейският начин на мислене и поведение върху които са изградени демократичните граждански общества в Западна Европа, и паралелно с демократичните промени в Сърбия, постепенно да създава условия за един нормален живот на това българско население в рамките на обединена Европа.

Всичко това може да се прочете от изказванията на най-високите държавни представители на Република България по време на откриването на КИЦ-а на 13. 02. 1998г. в Цариброд и по-късно. Защиатайки отново позициите на КИЦ-а от подмолните опити на ония които искат на всяка цена да ни сложат оглавника, отново ще цитирам най-важните от тях.

В поздравителното писмо на тогавашният премиер на Република България Иван Костов се казва: “Изключително радостен съм да поздравя всички българи от Западните покрайнини с откриването на Български културно-информационен център в Цариброд. Тази дълго мечтана институция на българщината ще има важното призвание да съхрани и

укрепва българското самосъзнание

на хилядите наши сънародници в СР Югославия. Нейното значение се оценява високо от българското правителство. Уверяваме ви, че гарантираме пълно съдействие за развитието и дейността на културно-информационния център. Това е в духа на новата политика на България, насочена към активна и последователна защита на правата на нашите сънародници в чужбина и осигуряването на условия за запазване на чувството им за принадлежност към българския народ. Пожелаваме ви успех и много смелост”.

Българският посланик в Белград Ивайло Трифонов в словото си, между другото каза: “Нека чрез българската песен, чрез българската поезия, чрез българската музика, чрез българските танци, чрез българските романи да се въздигне отново духът на българите в Югославия”. И по нататък: “Дошло е времето вече действително всички ние да се чувстваме

деца на една майка-родина,

независимо къде живееме. И нека този културен дом бъде един велик стълб за запазване на културната идентичност на българите в Югославия... Аз съм щастлив, че представлявам нова България в Югославия. Убеден съм, че двете страни, рано или късно, заедно ще бъдат в голямото семейство на европейските демократични страни”.

На първата годишнина от откриването на КИЦ, българският зам. министър на външните работи на Република България Марин Райков отново изтъква:

“От името на всички българи искам да изразя уважението към силата на Вашия дух, който направи възможно в тези трудни времена създаването на Културно-информационния център “Цариброд” и неговия филиал в Босилеград. Това събитие е напълно в духа на най-добрите традиции на Българското възраждане, когато любовта към книгата и родната реч вля усилията на българите в мощен порив да докаже на Европа, че ние сме народ с хилядолетна история и традиции.

Искам да Ви уверя, че

никога няма да бъдете изоставени или забравени

от своето Отечество. В рамките на нашите сили и възможности, ние винаги ще Ви оказваме подкрепа и съдействие, така както откликнахме на нуждите на културно-информационния център. Нека да имаме и други подобни радостни поводи за събиране и празник. Не забравяйте, че защитата на народностното самочувствие, гордост и права на българи, живеещи в Западните покрайнини, са във Вашите ръце, за което винаги ще имате нашата всеотдайна помощ”.

На 30. 06. 2000г. по повод награждаването на КИЦ “Цариброд” в Босилеград с паметния медал “Иван Вазов”, председателят на Агенцията за българите в чужбина доц. д-р Пламен Павлов вече има пълно основание да заяви:

“Обществеността добре познава разнообразната дейност на Културно-информационния център в Босилеград, който за своето кратко съществуване се превърна в

истинско средище на духовността.

Срещите с известни български писатели, театралните представления, концертите на изтъкнати български фолклорни певци и инструменталисти, организираните изложби, създаденият фонд с български игрални филми са събития, които градят мостове между съотечественици – разделени географски, но с общи корени и историческо минало. Те са принос както за съхраняване на националната и културната самобитност на българите и българската общност в СР Югославия, така и за развитие на традиционно добрите отношения между народите на двете страни. Заслужената популярност на Културно-информационния център в Босилеград е доказателство как универсалният език на изкуството, литературата, поезията, театъра и киното служи за преодоляване на границите, които ни разделят и сближава хората”.

На 1 октомври 2004г. председателят на Държавната агенция за българите в чужбина към Министерския съвет на Република България Антон Пиралков в поздравителния адрес казва:

“Държавната агенция за българите в чужбина има удоволствието да ви поздрави по случай хубавия повод, събрал ни във вашия красив и буден град. Навършиха се шест години от откриването на Културно-информационния център. Исторически погледнато, това не е дълъг период, но за съвременниците ни е време, осезателно променило отношенията между двете съседни страни и нагласите в обществото. Жителите на Босилеград по-спокойно общуват със своите роднини и приятели, останали в първотечеството. Чрез центъра те получиха възможността да се срещат с най-изявените български творци в областта на художественото слово, живопистта, музиката, танцовото изкуство. Чрез своята библиотека КИЦ създаде условия хората да четат актуалната периодика, класиците и съвременните творци на българската литература на майчин език, да се събират и обсъждат злободневните теми, да дискутират по наболелите въпроси на деня.

Вие

имате право да се гордеете

и с дейността на Културно-информационния си център, и с неговата нравствена камбана – Информационният “Бюлетин” – и с факта, че винаги сте били част от миролюбивата българска нация, от хилядолетната българска култура”.

Тия думи казани от държавни представители на Република България бяха моралната опора и кураж които и лично ни накараха да рискуваме поемайки тежката възрожденска задача да възстановяваме духът на един разочарован и огорчен народ от безхабериято и nihilизма на половинвековното комунистическо управление в България, но и от великосръбската асимилационна и комунистическа политика. Днес, вече има и забележими резултати от цялата тази борба.

Ония, които бяха недоволни от нашата работа така и не можаха да обяснят от какво точно са недоволни. За разлика от тях, ние винаги можем да защитим позициите си и да дадем отчет за всяка похарчена пара. Ония които си бяха поставили за цел да стават

“коректив” на КИЦ-а

в Босилеград явно си бяха преценили възможностите. Другите, които влязоха в Националния съвет не видяха заложените капани. Интересно ми е какво могат да кажат днес ония експерти които ни

съветваха на всяка цена да влезем в Националния съвет когато този съвет днес показва пълното си безсилие по отношение на защита на правата на малцинството?

Все още не е време да се изясняват нещата докрай. Но в интерес на оцеляването на КИЦ-а като главна институция на българщината в Западните покрайнини ще маркирам основните факти и събития които предшестваха кризата в КИЦ-а.

Смяната на управлението в България. От идването си на власт, Симеон Сакскобурготски все още не е декларирал ясна позиция по въпроса за българите в Западните покрайнини. С идването на посланик Яни Милчаков в Белград започнаха и трудностите с финансирането на КИЦ-а. Негова беше и идеята КИЦ-а да се управлява от управници които да дойдат от България. Сближавайки се с босилеградския кмет Владимир Захариев като човек на Кошуница, интересите на КИЦ-а бяха загърбени, за сметка на

сътрудничеството “с легитимно избраните власти”.

Все още не се знае кой кого е надхитрил в тази игра на дипломата и кмета. После главният хит стана Националният съвет и българската дипломация изпадна във възторг от него. Сметнаха, че демокрацията в Сърбия е дошла и че сега настъпва “златен век” за малцинството и българо-сръбските отношения. Но малцинството определено нищо не спечели – часовете по български език бяха намалени още повече а социалното му положение никога не е било по-лошо.

Противно на очакванията, България изведнъж стопли отношенията си със Сърбия и Черна гора и проблемите с правата на българското малцинство бяха изтикани на втор план в интерес на членството ѝ в Европейския съюз. Още повече, официалните становища за малцинството се приближиха до тия на сръбската дипломация. Появи се и идеята за откриване на

сръбски културен център в София

и на български в Белград! Подочуха се и гласове, че подпомагането на КИЦ-а било намеса във вътрешните работи на Сърбия! Че те не могат да се финансират от бюджетни средства и зачестиха съветите КИЦ-а да конкурира по разни културни проекти които се финансират със средства които идват по линията на Европейския съюз. Само че не казаха как да се спечелят проектите когато пак сърби решават кой да мине и кой не. И защо например Канада ще има по-голям интерес от България да финансира дейността на КИЦ?

Подривните действия на разни професионални доносници и интриганти не се отразиха съществено на стратегията на КИЦ-а. Неговите противници също не издържаха на идеен план. КИЦ последователно и принципно продължава да отстоява правата на българското малцинство, свободата на словото като съществено пред условие за развитието на демокрацията, развитието на българската култура и съвременният европейски начин на мислене и поведение.

Ако един такъв КИЦ който безкомпромисно се залага за правата на малцинството, за опазване и развиване на българската национална и културна идентичност, за укрепване на духовните връзки с България, за свободно развитие на трансграничното сътрудничество като съществено пред условие за развитие на този район или с други думи за решаване на проблемите на българското малцинство по модела на малцинствата от страните на Западна Европа закъдето са се запътили и България и Сърбия и Черна гора, ако такъв КИЦ не е нужен на България, тогава какъв ѝ е нужен?

И докато България ограничава субсидиите с които се финансираше една такава дейност на КИЦ-а, държавното формиране Сърбия и Черна гора хвърля луди пари (за 2004г. 41 000 евро!) за финансирането на казионния Национален съвет на българите който дори няма ясно декларирана позиция за обучението на български език!

Иван Николов

Открито писмо на Чедомир Йованович

До Президента на Република Сърбия

Борисе,

Почувствах нужда да ти напиша такова писмо веднага след като ти положи клетва за Президент на Сърбия. Реших да изчакам. Убедих себе си, че ти виждаш нещо което аз не виждам, че ти знаеш как, по-различно от мен, да осъществиш целите зад които застанаха гражданите на 5 октомври 2000 година. Сега вероятно ти е ясно, че взаимодействието е естествено политическо състояние в Сърбия. Че този договор на всички със всички, оправдаван уж с някакви висши интереси, е всъщност един безкраен сериал в който ти си моментен епизод. За последен път сценарият бе видян във фазата на петооктомврийското партньорство което продължи докато от Воислав Кошунница не направихме победител, а той се превърна в пазач на държавното устройство на сваленият Слободан Милошевич. Това значи, че взаимодействието е възможно само когато целите са идентични. Ти като политик публично говориш за тази цел. Днес искам честно да ти кажа какво мисля за положението в което се намира страната ни и за това какво трябва да се направи. Уверявам те, че е време да разбереш, че все повечеш се отдалечаваш от целта на обществото и се приближаваш към ония които оцеляването на това общество довеждат под въпрос. Това го правя за да ти помогна без каквито и да е задни намерения.

През юни за тебе гласуваха 1 700 000 души. Гласуваха за европейска Сърбия, а мнозина сред тях и за твоята политика на взаимодействие като начин да се постигне такава Сърбия. Но проблемът не е във взаимодействието а в ония с които се взаимодейства и техните намерения да те измамат и използват за себе си и против нас които те избрахме. С тях ти просто не можеш да постигнеш онова за което хората гласуваха за тебе. Нима това не доказват следните факти:

- международните отношения в Сърбия толкова се влошиха, че Европа започна отново да се занимава с тях;
- не се зачитат международните задължения и с това се отнемат на страната правата и помощите необходими за развитие и продължаване на реформите;
- бяга се от преразглеждане и разграничаване от миналото чиято парадигма е сътрудничеството с Хагския трибунал. Вероятно разбираш, че разграничаването от мрачното минало е възможно единствено чрез безусловно сътрудничество с Хага;
- процесите на и около Косово и Метохия толкова се ускориха, че е ясно, че през твоя мандат ще бъде решен неговия окончателен статус. И двамата знаем какво ще бъде това решение, ако веднага не се промени политиката на Белград. Чрез конфликта със света, в който сега се намираме, ще загубим много повече;
- приватизацията е спряна а вместо нея днес в Сърбия се води кампания срещу всички които искат да работят и инвестират без оглед на това откъде са те. На удар са и инвестициите които идват от страните на Европейския съюз. Като алтернатива се предлага национал-социализъм във формата на патриотична икономика;
- международната финансова подкрепа е загубена. Последните безрезултатни преговори доведоха под въпрос споразумението с ММФ;
- Държавната общност Сърбия и Черна гора, вместо да развива отношенията между двете държави, със своята нефункционалност допълнително ги усложнява. Докато ЕС гласува Конституция за 21 век, в Сърбия с новата конституция се манипулира с дневнополитически цели;
- Правителството на Сърбия няма нито знания нито желания да променя Сърбия към по-добро;
- под това правителство се атакува независимостта на правосъдието. С редица решения прокуратурата и правосъдието са доведени в и. д. състояние. Специалният съд и делото срещу убийците на Джинджич най-често са изложени на натисци. Отправят се публични закани към членовете на Съдебния съвет, нападат се свидетелите. Делото се злоупотребява в компрометиращата война с политиката и визията на убитият председател на нашата партия и правителството;
- сменят се добри и честни полицаи, а на техните места се довеждат партийни послушници;
- всички институции се разграждат в името на засилването на църквата, армията и група академици чрез повторна афирмация на техните идеологии изказани в Меморандума. Те са творци на антихагското лоби което от прикритие управлява със Сърбия създавайки национал-

социалистическа държавна политика върху учението на Лютич и Сталин. Те трябва да бъдат спряни, не заради това че ние мислим по-различно от тях, а заради това че те принадлежат към миналото от което ние решително трябва да се разграничим. Трябва да бъдат спряни заради това, че на тях им пречи Европа в нашите училища, затова че ги е страх от английския език, компютрите и науката. А именно това са ценностите които са необходими на нашите деца за да живеят по-добре и по-щастливо от нас.

Сигурен съм, че ти си длъжен да направиш повече от това което сега правиш. Длъжен си повече од протокола и политическия маркетинг на който си ограничил цялата своя политика.

Не това е нужно на гражданите на Сърбия. Ти си този който трябва да им съобщиш, че бъдещето на Сърбия не е в примитивизма и злодействата. Ти пръв трябва да кажеш това, за да насърчиш смутените и поколебаните. Ти пръв трябва да задвижиш положителната енергия която съществува в Сърбия. Вярвай ми, че това са единствените причини поради които ти беше избран за Президент на Сърбия. Заради това хората гласуваха за тебе, но мислеха за политиката на Зоран Джинджич която трябва да продължи.

Престани да легитимираш Правителството на Република Сърбия, защото това го направиха гражданите на Сърбия чрез гласуването си на президентските и местни избори. Ако не направиш това утре ще бъдеш надминат като президент, както днес е надминат нейният премиер. Тръгни без да се двоумиш, защото твоята нерешителност и дилеми консолидират политиката и политиките които ни унищожиха и пак ще го направят ако им дадеш шанс. Ако не бъдеш решителен и ясен, по-различен отколкото беше досега, силите на миналото ще бъдат единствена алтернатива на страната на която, както и ти сам ѝ обеща, е нужно бъдеще. Срини всички препяствия по пътя на демократизацията и прехода, преди те са да почнали да сриват теб. Последствия от това стълкновение, за което сигурно си мислиш, съществуват, но тяхната цена е по-ниска от цената която ще заплати обществото ако така продължи.

Спри бягството на Сърбия от проблемите които искат навременни решения. Направи това което е необходимо и стани пръв сръбски президент когото времето ще афирмира, а не демантира. Съобщи на обществото истината без оглед на това какво мислят за нея ония които я не разбират или не смеят да я разберат.

- Бъди президент и повикай косметските сърби да излезнат на избори. Всички ние сме отговорни за съдбата на тоя народ с когото и днес се манипулира както това правеше Слободан Милошевич въпреки че нито ти, нито аз, както и повечето граждани на Сърбия не сме живяли там, нито ще живеем. Радикализацията, като следствие от неучастие на изборите, е отговор на екстремистите които по дефиниция са безотговорни. Демократизацията, т.е. изборите дори и когато си малцинство, са отговорите на разумния човек. Само такъв човек може да бъде отговорен. Твоята работа е да бъдеш отговорен и това рано или късно ще се разбере. Най-напред в света, след това в Сърбия. А без подкрепата на този свят за нашите хора на Косово и Метохия няма живот. Когато го има и Сърбия ще те разбере;
- ти като президент нямаш пълномощия да изпратиш когото и да е в Хага. Но ти си длъжен да обясниш кой не си върши работата въпреки че закона го задължава. Ти си длъжен от такива да оттеглиш подкрепата си и да ги извикаш на политическа и законна отговорност преди светът да помисли, че всички сръбски граждани са съучастници във великото военно престъпление на което днес се съди пред Съда на Обединените нации;
- Ако искаш на обвинените от Хага да им се съди в Сърбия, а вярвам че това е твоето искрено желание, тогава разбери, че преди това трябва да защитиш честните полицаи, покурори и съдии. Те страдат заради това, че работят смело и бескомпромисно. Ти не смееш да съдиш и да отсъждаш, но трябва да се противопоставиш на ония които днес в Сърбия упражняват натиск върху тях. Дай своя принос да прекъсне заговора на мълчанието, прикриването и лъжите за това какво се случи на 12 март миналата година. Това можеш да направиш поставяйки въпроса защо се преместват, прикриват и отпускат хората в полицията, прокуратурата и правосъдието чиято длъжност е да открият тази истина. Не смееш да бъдеш ням наблюдател на това жертване на закона и правдата, ням наблюдател на амнистията на престъпленията и насърчаване на престъпниците;

- бъди лидер и превземи инициативата в разграничаването от престъпното наследство чието ядро оцеля в институциите които подкрепиха провеждането на политиката на терора на Контраразузнавателната и Разузнавателната служба на Армията, сега Военно-сигурностна агенция. Недопустимо е на чело на армията на СиЧГ да се намира Бранко Кърга, човекът който представлява антихагските и антиреформистките сили. Използвай своята позиция във Върховния съвет на отбраната и веднага смени началника на Генералщаба. Направи го така че да не позволиш на тяхното място, покрай многото качествени и кадърни хора които не са компрометирани, да постъпи подготвена смяна, нова личност със стара задача;
- със силата на своя президентски авторитет противопостави се на лудостите на икономическия патриотизъм който ни връща в затворена дирижирана икономика. Това отговоря на интересите на малобройните които не умеят да работят в отворено стопанство и техните чиновници в Правителството, които искат да владеят но не умеят. Точно това отговаря на ония които спестиха богатствата си в мрак и изолация в която отново искат да върнат Сърбия, и на ония които не се противопоставиха на това, нито ще се противопоставят. На Сърбия днес ѝ е лошо защото за нейната съдба решават лошите и некадърните. Затова е невъзможно да се промени състоянието към по-добро без пълно разминаване с Правителството на Република Сърбия което не иска, не знае и не може да направи това което е нужно.

Борисе, ако ние като малцинство през октомври 2000 година бяхме принудени да допуснем на Воислав Кошунца да бъде президент наследник, а не президент реформист, ти днес не смееш да правиш това. На този 5 октомври повечето граждани искат това, което ние като малцинство желяхме преди четири години. Бъди двигател на това мнозинство, а не спирачка, не играй хазарт с тази подкрепа а я използвай. Искай преждевременни парламентарни избори, преди хората които ти дадоха всичко да си помислят, че са се излъгали когато повярваха, че ти ще имаш сили да ги поведеш към Европа.

Од тебе не искам нищо повече от онова което съм правил и което ще правя, нищо повече от онова което правеше Сърбия с която управлявахме чрез нашата партия и правителство. Вярвай ми, че въпреки всичко, борбата за модерна Сърбия е единствената достойна работа.

Чедомир Йованович,
(в-к "Блиц", 5 октомври 2004г.)

Сърбия и Черна гора се разпада

Най-новата държава в Европа спира да съществува още преди да е заработила

Най-новата държава в Европа Сърбия и Черна гора (СЧГ) е на път да се разпадне безславно още преди реално да е започнала да съществува.

Мрачната перспектива пред създаденото на 4 февруари 2003 г. държавно формирование получи конкретни измерения, след като Подгорица (столица на Черна гора) предложи да започнат разговори за разделяне на общата държава между сърби и черногорци, а официален Белград прие предложението.

"Правителството на Черна гора през септември ще предложи разговори със сръбски официални лица за разделянето на Сърбия и Черна гора с възможност след това да бъде създаден съюз на независими, международно признати държави", заяви Миодраг Вукович. Високопоставеният функционер от управляващата в Подгорица Демократична партия на социалистите пръв поде инициативата, зад която според запознати

прозират намеренията

на черногорския премиер Мило Джуканович. "Ще предложим разделяне. Другият вариант е съюз на международно признати държави", разяснява тезата си Вукович. Според него бъдещият съюз на двете независими вече държави Сърбия и Черна гора трябва да бъде по подобие на бившите

съветски републики. “Те са международно признати, но са запазили някои взаимни връзки и отношения чрез Общността на независимите държави”, коментира близкият до Джуканович социалист. Като един от основните

мотиви за разделянето

властите в Черна гора изтъкват факта, че новосформираната държавна общност е скъпа, нерационална и неефикасна. Наблюдатели коментират, че истинската причина се крие в желанието на премиера Джуканович да получи пълен контрол върху управлението на страната и окончателно да премахне влиянието на Белград върху Черна гора.

“Настоящото статукво не може да се запази. Затова и разговори за бъдещето на държавата трябва да има наесен” коментира положението и сръбският вицепремиер Миролуб Лабус. Според него Подгорица не проявява желание за общ пазар с Белград, което бе един от основните пунктове в конституцията на новосформираната държава. Липсата на това лишава от всякакъв смисъл съществуването на изкуствено създаден наследник на Югославия, е логиката на кръга около сръбският вицепремиер. След като нямат общ бюджет, имущество, единна външна политика и отбранителна система, а идеята за

хармонизация на икономиките

претърпя пълен провал, е повече от абсурдно да се мисли, че държавата може да работи нормално, коментират и от партията на Лабус Г-17 плюс, която е според основните стълбове на кабинета на сръбския премиер Воислав Коштуница. Допълнително масло в огъня наля и известният американски икономист Джефри Сакс.

“Усилията на ЕС да накара Черна гора да съгласува икономическата си система със Сърбия са неправилни”, коментира той. “На Черна гора не трябва да се оказва натиск да постигне хармонизация със Сърбия, тъй като става въпрос за различни икономически системи, стратегии и стопански структури”, допълни Сакс. Според него в бъдеще сръбската икономика ще бъде насочена към промишлеността, докато Черна гора ще бъде морска страна, ориентирана към услугите. “Повече от ясно е, че

интересите на двете държави са различни

- категоричен е икономистът. Самата Демократическа партия на Сърбия на Коштуница не приема тезата за разделянето и засега категорично отхвърля възможността за преговори с Подгорица за предефиниране на отношенията преди изтичането на тригодишния срок, записан в конституцията на държавата. Третият партньор в сръбското правителство коалиция Сръбско движение за обновление -Нова Сърбия, също както и Г-17 плюс, не смята, че държавното обединение трябва да съществува на всяка цена.

Подобна позиция на двама от коалиционните партньори изправя пред сериозна дилема Коштуница. Отказът да преговаря с Подгорица може да доведе до падане на кабинета и насрочване на нови парламентарни избори. Този сценарий е напълно възможен и крайно неприемлив за властолюбивият Коштуница. В началото на март тази година той трудно успя да прокара кабинета си през Скупштината, като за него гласуваха и членове на Социалистическата партия на Слободан Милошевич.

Евентуални

нови избори

са нож с две остриета, което кара анализатори в Белград да смятат, че макар и неохотно , премиерът ще насрочи дата за преговори с властите в Черна гора. “Процесът на присъединяване към ЕС е блокиран. Политически въпрос е да признаем това и да намерим решение. Брюксел не е против разделянето на Сърбия и Черна гора”, твърди Лабус. Според запознати това изказване на вицепремиера отнема и

последният коз

на Кошуница в опита му да блокира създаването на две независими държави. Досета управляващите в Сърбия като една от основните причини за запазване на федерацията винаги изтъкваха нежеланието на ЕС за създаване на нови граници на Балканите. Тезата на Брюксел е, че отделянето на Подгорица от Белград ще има ефекта на доминото. Според европейските бюрократи независима Черна гора ще насърчи албанците в Косово да поискат същото, а в близко бъдеще и да го получат. Очакваната реакция на Белград би била да поиска към Сърбия да се присъединят босненските сърби и тяхната Република Сръбска, която заема 49 на сто от територията на Босна. Евентуална

независимост на Косово

рисува също да пробуди желанието за независимост на албанската общност в Македония, която вече открито заговаря за отделяне от Скопие. "Най-логичният изход от ситуацията за Кошуница е да потърси подкрепа от ЕС за запазването на Сърбия и Черна гора. Ако Брюксел не парира мераците на Джуканович за независимост, сръбският премиер няма да има друг вариант освен да започне преговори за разделяне. Противното почти сигурно ще означава падане на кабинета и нова политическа криза в Сърбия", убедени са анализатори.

Ванче Гелевски, "168 часа" 27август – 2 септември 2004г.

Местните избори в Сърбия – какво следва оттук нататък?

Изборите са най-непредсказуемото нещо в Сърбия. Мине не мине, току виж, разписват се нови избори - парламентарни, предсрочни, президентски, провалили се президентски, местни, частични местни и т.н. В момента се очертава едно презасищане на хората от избори и въпреки всичко пак се предричат нови - парламентарни, защото правителството се провалило, нови местни защото тепърва властта в общините щяла да се блокира, възможни съюзни, за които черногорците казват че не ги интересуват, нови президентски ако бъде приета новата конституция на Сърбия. Преумората на хората от изборите се дължи и на провалите на последните три сръбски правителства от 2000 г. насам, които дадоха повод на националистите да се върнат във властта и на обикновените хора да не гласуват. Неслучайно на три пъти се проваляха и президентските избори в Сърбия, което щеше да продължи до безконечност ако парламентът не беше гласувал закон според който президентът се избира независимо от излезлите да гласуват граждани.

Ако провалите на сръбската политическа сцена продължат със същият темп, може да се случи на следващите избори да излезат и 20% имащи право на глас. Не трябва да изпускате от предвид факта, че на тези избори излезе едвам 34% избиратели, главно твърдия електорат на демократите, радикалите, социалистите и още някои партии, които строго евидентираха своята членска маса пред изборните урни. Оказа се обаче, че в момента нито една партия няма пълно мнозинство в общинските съвети. В повечето общини в Общинските съвети са влезли по десет и повече партии и независими кандидати които не могат и да се гледат помежду си. Ако е кметът от една политическа сила която няма мнозинство срещу него ще се обединят всички останали с цел да го блокират. Ако е пък подкрепен от няколко партии и коалиции тогава ще трябва да се съобразява с апетитите на всяка една от тях. Това може да създаде големи проблеми на изпълнителната власт в общините, което ще тласне Сърбия в още една изолация. Въпреки че Кошуница и Тадич в последния момент се разбраха за взаимна подкрепа на техните кандидати, на общинско равнище нещата не потръгнаха. В Нови Сад партията на Воислав Кошуница даже и не пожела да подкрепи кандидата на Демократическата партия. Вместо него ДСС предпочете кандидата на Сръбската радикална партия, който спечели кметските избори на втория тур. В Ниш спечели кандидатът на "Нова Сърбия", но не и на Демократическата партия, защото беше подкрепен на втория тур от социалистите и радикалите. В Крагуевац спечели кандидатът на Сръбското движение за обновление на Вук Драшкович влизайки в остра разпра с кандидата на демократите.

Последните местни избори в Сърбия показаха и още нещо, че Сръбската радикална партия се засилва и печели властта в 18 общини, докато Демократическата партия ги печели само в 25 от общо 86-те в които е имала свои кандидат-кметове. Кандидатът на радикалите, Александър Вучич загуби в Белград с 2% пред кандидата на Демократическата партия. Но затова пък Социалистическата партия на Сърбия започна да си връща позициите във властта печелейки в някои общини и кметските избори. Във Враня, Прокупље, Пожаревац тази партия спечели и най-много общински съветници. Сред множеството партии се нареди и тази на сръбският олигарх Боголюб Карич, който с евтин популизъм и южняшки акцент спечели гласовете на хора с неясно политическо мислене, част от безработните и разбира се на ромската популация която го придружаваше по митинги и срещи. Интересно е защо за тази партия гласуваха и немалко нашите сънародници - българи, имайки предвид че в Цариброд и в Босилеград партията на Карич спечели общо четирима общински съветници!? Не че другите партии предлагаха нещо по-ясно и по-конкретно на нашите сънародници. Напротив. Нито една единствена партия не прояви интерес към проблемите на българското национално малцинство - език, образование, социални въпроси, икономически поминък, местни медии. Говореше се изцяло и само на сръбски език, даже и фракцията на ДСБЮ в Цариброд пред камерите на ТВ "Цариброд" заекваше на сръбски, солидаризирайки се с останалите сръбски партии, с които се беше коалирала не с решение на партията а по нахождение на онези, които се самопровъзгласиха в Цариброд за нейни лидери присвоявайки даже и името на ДСБЮ. Странно защо мълчи босилеградският клон по въпроса!?

В медиите започна да се промъква и съмнението, че в голяма част от общините стабилна общинска власт няма да има защото и пет партии да влезат в коалиция все няма да се разберат помежду си а какво остава да се съюзят по десет и повече такива. В такъв случай правителството може да приложи предвидените със закона - временни административни мерки до разписването и провеждането на нови избори. Нещо вече видно преди две години в Цариброд и в Пирот, от което тези две общини още не могат политически и икономически да се съвземат.

На последните местни избори, в Цариброд никой не спечели изборите. В Общинския съвет влезе 10 партии, коалиции и 1 независим. Демократическата партия спечели както и на предишните избори 6 места от общо 29 и се провъзгласи за победител. Една от фракциите на Демократичния съюз на българите, която влезе в коалиция с две сръбски партии спечели 5 места /от които ѝ се полагат 2-3 места/ и също се провъзгласи за победител. ДСБЮ и по времето на Милошевич имаше по 1-2 общински съветници, които в повечето случаи си мълчеха и от време на време се обаждаха да вземат думата на сръбски. Доскоро управляващата местна партия "Съюз на гражданите "Цариброд" загуби изборите и получи само 5 места в Общинския съвет без да се провъзгласява за победител. Останалите партии получиха по 1-2-3 места в съвета и също заявиха че са доволни, особено партията на Боголюб Карич, който вкара 2 случайни общински съветници. Има си хас да не са доволни! На втория тур за кметски избори спечели кандидатът на Демократическата партия, подкрепен от 6 партии, коалиции и 1 независим. Опозиция ще му бъдат социалистите, радикалите, Сръбското движение за обновление и съюзът на гражданите "Цариброд".

В Босилеград в Общинския съвет най-много места спечели партията на Кошунца като след нея се наредиха още 6 сръбски партии. За Сръбската радикална партия гласуваха над 9% българи, което ѝ осигури 3 места в Общинския съвет, колкото и на Социалистическата партия на Сърбия. На предишните местни избори тези две партии нямаха нито един общински съветник. Този път нещата поеха друга насока без ясна визия и без конкретна цел. И тогава какво ще ни учудва положението на българското национално малцинство!

Зденка Годорова

Сърбия – новата “външна граница” на ЕС

В Зайчар на границата между Сърбия и България привечер наредените една след друга коли търпеливо чакат митничарите да проверят документите им, за да преминат от едната страна в другата.

Тези пътници имат вид на невинни и в действителност те са такива, тъй като макар тази гранична зона да е сериозен проблем за сигурността на ЕС, проблемите не са тук, а малко по-нагоре, в района на хълмовете, покрити с храсти около град Зайчар. Нощ след нощ трафиканти на хора и лица, които искат убежище, идващи от Ирак, Афганистан, Турция и други страни, се насочват на Запад, използвайки зле охраняваната граница като врата към западния рай.

Те са избрали този път за преминаване, тъй като за разлика от по-северните граници, между Сърбия и Румъния, тук няма река, разделяща двете държави, а хълмове с храсти, пресечени от множество тайни пътечки.

Години наред този таен трафик е просперираше без контрол, но нещата сега ще се променят. С влизането на Унгария в ЕС, Сърбия стана, по думите на международен експерт, работещ в тази страна, "външна граница на ЕС". През септември министърът на външните работи на Сърбия и ОССЕ трябва да подпишат основополагащо споразумение за борба срещу трафикантите. Меморандум за реформиране на полицейските сили, който трябва да ги доближи до европейските норми, включва много важен раздел, посветен на подсилването на граничната полиция с цел пресичане на нелегалния трафик на стоки и хора.

ОССЕ трябва да предостави така наречена "система за цялостно ръководство на граничната полиция" да помогне на Сърбия да подобри граничната си полиция, да демилитаризира патрулите за наблюдение и да модернизира граничните пунктове. Подписването на този документ ще бъде първата от серия мерки на ЕС и на международната общност за засилване на възможностите на полицията и на агенциите за контрол на уязвимите граници. Растяща заинтересованост към границите на Сърбия се вписва от две години в един по-широк контекст, свързан с кризата в Ирак и Афганистан, която подхранва един значителен пдтдк от нелегални имигранти в ЕС. Уязвимите зони на Сърбия за трафик на имигранти и лица, искащи убежище, се намират на юг, става дума за югоизточната граница с България и за административната граница с Косово-пунктове за влизане на лица, идващи от Близкия изток и Източна Азия.

Друг маршрут е използван за трафик на жени, идващи основно от Молдова и други райони на бившия Съветски съюз. Този път минава през Румъния и различни пунктове на сръбската граница, в североизточната част на Войводина.

През последните шест месеца сръбската полиция е задържала 409 души, влезли нелегално в страната. От тях 90 турски граждани, основно кюрди, 70 афганистанци, 51 молдовци и 32-ма китайци. Останалите са от други страни. Но това е само видимата част на айсберга. Полицията признава, че арестува само малка част от тези, които минават по тайните пътища. Истинските цифри се доближават до няколко хиляди души всяка година.

Подполковник Предраг Златич, началник на секцията за чужденци на Граничния отдел към Министерството на вътрешните работи, казва, че Сърбия е ключов пункт по пътя на трафикантите, тъй като се намира между Африка, Азия и дестинациите към Западна Европа. Той добавя, че повечето от нелегалните прониквания в Сърбия са регистрирани най-вече близо до българската граница и са на нелегални имигранти от Азия.

Границите от общо 2155 километра са охранявани от армията на Сърбия и Черна гора и сръбската полиция, с изключение на 264 километра, които отделят Косово от Албания и Македония, които технически са част от Сърбия, но са контролирани от полицията на ООН в Косово и КФОР (силите на НАТО в Косово). Армията пази границите, а полицията патрулира в граничните зони.

Засега Отделът на гранична полиция към Министерството на вътрешните работи има основната роля за осигуряване на безопасността и залавяне на нелегалните имигранти. Но идеята да се пазят границите на държавите от армията е анахронична и несъвместима с европейските норми. Това е наследство от старите режими, които виждаха в съседните страни потенциални врагове.

Само едно посещение в Зайчар дава възможност да се установи колко частта, отговаряща за охрана на границата, няма достатъчно персонал и оборудване. Само на няколко метри от оживлението на граничния пункт Връшка чука зелената равнина минава към хълмове, обрасли с храсти, непроходими за полицията, от двете страни на границата. Тази гранична зона е труден терен, но престъпните групи имат опитни водачи, които добре познават района, казва Борис Войводич, главен инспектор на граничната полиция в Зайчар.

Борис Войвович отбелязва, че голям брой от нелегалните имигранти, дошли от Ирак и Афганистан, са получили преди това статут на бежанци в България, което им е позволило да използват тази страна като трамплин към ЕС. Повечето се опитват да влязат в Сърбия по протежението на границата дълга 109 километра, контролирана от полицията в Зайчар и армията на Сърбия и Черна гора.

Желко Погарич, началник на граничната полиция в Зайчар, обяснява как действат каналджиите. Групи от имигранти се качват в камионетки и се докарват близо до границата между България и Сърбия. Там български банди ги предават на свои сръбски колеги. Шофьори на камиони, шофьори на автобуси, които обичат да печелят пари, и селяни, които добре познават терена, служат като водачи и всички те са замесени в този доходен бизнес. Могат да се спечелят много пари и затова престъпните групи имат възможностите да си позволят усъвършенствани средства за комуникация и транспорт. Желко Погарич признава, че има случаи, когато се подкупват войници и полицаи, за да си затворят очите. Южната граница на Сърбия стана важен пункт за транзитно преминаване на китайски граждани, които се опитват да влязат в ЕС.

Предраг Златич от Министерството на вътрешните работи обяснява, че международната администрация на Косово е направила проблема още по-труден, премахвайки визите на територията, намираща се под администрацията на ООН. Това насърчи китайци, кюрди и други да използват Косово като пръв етап към Сърбия и Западна Европа, обяснява той.

Притокът на китайски граждани, влизащи в ЕС през Сърбия, създаваше проблеми на Брюксел по времето на Слободан Милошевич. благодарение на топлите отношения между Белград и Пекинг, на китайските граждани се разрешаваше да влизат в Сърбия свободно и те можеха да получат разрешение за пребиваване. След това много от тях продължиха към ЕС.

За да спре този поток, новото правителство въведе по-стриктен визов режим, който намали броя на китайците, пристигащи в Сърбия. Но според полицията от две години има отново силен приток на китайци, които са подпомагани от техни сънародници, установили се в страната. Помоща на ЕС ще бъде насочена към реформиране и модернизиране на сръбската гранична полиция, за да се подготви тя да замени армията, както и към модернизиране на граничните пунктове.

Други национални и международни институции са включени в тази програма: ОССЕ, британската държавна агенция DFID, Европейската агенция за възстановяване (AER). Помощ идва в Сърбия и чрез европейската програма за Западните Балкани (CARDS) в две области на сътрудничество-првосъдие и управление на вътрешните работи.

ОССЕ играе важна роля в реформирането и модернизацията на граничната полиция, тъй като тя координира дейността на другите международни организации в тези области.

През 2003 г. Европейската агенция за възстановяване отдели 12 милиона евро, за да подпомогне агенциите, отговарящи за спазването на законите, и 7 милиона бяха предоставени на граничната полиция.

Освен в модернизирането на полицията, ЕС инвестира в Цялостната програма за управление на границите. През 2004 г. Европейската агенция за възстановяване е предвидила 6 милиона евро за тази програма в Сърбия.

По протежението на коридор 10- най-важният международен път, който пресича Сърбия и стига от Унгария до Македония, средства на Европейската комисия бяха използвани за обновяване на съоръженията в Хоргош-важен граничен пункт с Унгария. Граничният пост Батрович към Хърватия също беше обновен.

Европейската агенция за възстановяване планира обновяване на граничния пункт Прешево в Южна Сърбия на пътя, който води към Македония и Гърция. Сърбия е взела също свои собствени мерки, за да достигни европейските норми. Тя е установила по-тясно сътрудничество с международната мрежа Интерпол, участвала е в съвместни регионални акции срещу трафиканти. Една от тези операции през 2003 г. - операция Мираж бе осъществена съвместно от полициите на Сърбия и Черна гора, Албания, Босна, България, Хърватия, Македония, Гърция, Унгария, Молдова, Румъния, Словения и тези полицейски акции доведоха до залавяне на неколкостотин подозрителни лица.

Освен това Сърбия въведе визов режим за гражданите на държави, смятани за източници на нелегална имиграция, като Молдова. Според Предраг Златич, докато продължава икономическата криза, граничните служби ще трябва да се задоволят с остарелите методи и материали, докато европейската помощ достигне до места като Зайчар.

Войводина: гетоизация на малцинствата

След декемврийските избори миналата година във Войводина зачестиха антимальцинствени инциденти. Най-много провокации бяха забелязани през март 2004, когато по повод събитията на Косово, само за четири дни, от 17 до 24 март, според официални сведения бяха регистрирани 40 нападения на обекти в собственост на принадлежащите към албанската съответно мюсюлманската националност.

Прерастване на инцидентите в тенденция на влошаване на междуетническите отношения, което именно сега става във Войводина, навежда на тревожното заключение, че все повече се изправяме срещу реставрацията на онази политика и онези отношения от които с демократизацията искахме да се отдалечим.

Особеностите на характерното антимальцинствено разположение са:

Първо, това са различни начини на антимальцинствени sentimentи – от вербални провокации, през графити до молотовлеви коктейли.

Второ, разширява се кръгът на малцинствата към които се демонстрира нетърпение. През март на удар се намериха и принадлежащите към словашката и русинската националност. Става дума за малцинства за които е характерна изразителна лоялност.

Трето, нападенията не са насочени само към гражданските и световните обекти на малцинствените общности, но към църквите и гробищата. В последния случай става дума за опити да се изтрият следите от историческото присъствие на малцинствата на тази почва.

Четвърто, полицията не привежда, прокуратурата не гони а съдовете не съдят. Важно е да се има предвид, че липсата на санкции насърчава новите инциденти, застрашава и без това крехките международни отношения, фрустрации, страх и недоверие.

Пето, антимальцинственият език на графитите е напълно категоричен, с него на малцинствата се заявява, че са нежелателни. Говора на графитите показва, че Сърбия трябва да бъде собственост на етническото мнозинство в обществото. За това са напълно съгласни писателите на графитите, някои членове (бивши) на конституционната комисия, както и консервативните и националистически части на политическият елит.

Шесто, етнически приватизираната държава не е в състояние да изрази еднакво уважение към принадлежащите към различни етнически общности с това, че изключи малцинствата от политическата общност което означава, че някои въпроси и решенията за тях са резервирани само за мнозинството. Мнозинството настоява, че въпроса за унгарската автономия е сръбски въпрос от което произлиза, че малцинствата са напълно изключени.

Седмо, ликвидирането на преостаналата автономия на Войводина ще унищожи нейният многонационален характер, и ще насърчи малцинствените общности в техните искания за териториална организация на Сърбия заснована на етнически принцип. Днес в тази насока се чуват исканията на унгарците за решаване на техния статус по модела който премиера Кошунница предлага за сърбите на Косово.

Осмо, в ситуацията когато идентичността и автономията на Войводина са на удар се отваря и проблема за интеграцията на малцинствата и бежанците. Затова никак не е чудно когато двама малцинствени лидери заявяват, че днес социално-психологическите връзки на принадлежащите към малцинствата със Сърбия все повече изтъняват и че те преди всичко са заинтересирани за интеграция на техните сънародници в южнокарпатския басейн но без промяна на границите.

Заклучения:

Очевидно е очертаване на етническа държава, което намалява способността на Войводина (и на Сърбия също) да интегрира различните малцинства и бежанците. Това увеличава пропастта между нациите като етнокултурални и политически общности. Това практически значи, че лоялността на малцинствата става съмнителна и че например, за сметка на унгарците все по често ще се изказват обвинения, че са сепаратисти докато в един момент те самите не започнат да се държат така. Другите малцинства, особено малките, ще бъдат постоянно изложени на натисци и асимилация. Такова отношение към малцинствата води към авторитарна национална хомогенизация и на самите малцинства. Изключването на малцинствата из политическата общност води към апарtheid и

свеждането на Войводина на етническо гето. В обедняла страна с обременяващ опит на етнически стълкновения и примитивна политическа култура, всяко етнифициране е рисково.

Въз основа на сведенията от терена, Хелсинкския комитет за правата на човека предупреждава, че дискриминацията на малцинствата ще продължи ако правителството на Сърбия не промени антиреформисткото и антимодерно определение.

За да се включат малцинствата равноправно в политическата общност и предотврати тяхната по-нататъшна радикализация е необходимо да се направи истинска децентрализация на Сърбия, тръгвайки от европейските стандарти и специфичността на Сърбия и политическата идентичност на Войводина. Необходимо е да се обезпечи адекватна имплементация на вече съществуващия закон за малцинствата и Европейската конвенция за защита на малцинствата.

Правителството на Сърбия е най-отговорно за създаване на атмосфера в която масово зачестяват такива инциденти. Затова се налага последователно да се провеждат разпоредбите които се отнасят на предотвратяване на говора на омразата от разни текстове на закона и в този смисъл е необходимо превентивно поведение на полицията в предотвратяване на инцидентите и откриването на изпълнителите и актьорите на насилието към принадлежащите към малцинствата.

Белград 27, май 2004г.

Хелсинкски комитет за човешки права

Шандор Пал обвинява Каса и Чанак че са дестабилизирали покрайнината със законите че ще интернационализират “въпроса за Войводина”.

Статуса на Войводина е сръбско-сръбски въпрос

Малцинствените лидери не бива да се слагат на нито една сръбска страна. Не е логично и в местата където унгарците са мнозинство да няма нито един полицай от унгарска народност.

Нови Сад – По-силни или по-слаби инциденти между сърбите и унгарците във Войводина започнаха още през деведесетте години с разпадането на бивша Югославия, а основна причина за допълнително подстрекаване на нетърпимостта, което в последните месеци резултира с около 300 инцидента, бе изявлението на Ненад Чанак и Йожеф Каса, че те двамата ще интернационалират въпроса за Войводина.

Такова свое виждане за разклатените междунационални отношения във Войводина даде Шандор Пал, председател на Демократичната общност на унгарците от Войводина и допълни, че изявлението за интернационализацията беше най-безсъвестното изявление което можеше да се изговори на политическата сцена във Войводина.

-Това беше напълно политически незряло и безотговорно, защото господин Каса може и трябва да прави ходове за доброто на унгарското малцинство. Да се заканваш с интернационализация на “въпроса за Войводина”, въпреки обстоятелството че сръбското мнозинство е против, е най-обикновена политическа слепота – е категоричен Пал и повтаря, че въпроса за статуса на Войводина е сръбско-сръбски въпрос и че малцинствените лидери не бива да се слагат нито на една сръбска страна.

Грешката на Ляич

-Не щадите и останалите лидери на малцинствените партии, конкретно г-н Расим Ляич когото освен Каса обвинявате, че малцинствата нямат представители в републиканския парламент?

-Малцинства няма в Парламента защото Каса и Ляич заложиха на коалицията с Демократичната пратия за да могат техните партии да прескочат ценза от пет процента, а всички останали малцинства останаха извън Скупштината на Сърбия. Когато не успяха да постигнат договор, направиха листата “За толеранция” която се превърна в своята противоположност. Така те от време на време, всеки заради своите интереси, долива масло върху огъня.

-Как тълкувате отговора на Ляич на унгарския външен министър Ласло Ковач че за отлагането на формирането на смесена полиция в покрайнината не е виновен Белград а Будимпеща.
- Не е работа на Ляич до отговаря на унгарския шеф на дипломацията. За такива неща е задължен нашия министър на външните работи Вук Драшкович. Впрочем, как Унгария може да ускори формирането на смесена полиция в нашата страна?

Никъде със Каса

- Да ли смесената полиция наистина в този момент може да поправи отношенията между сърбите и унгарците от Войводина?

- На-напред искам да припомня че инциденти имаше и по времето на ДОС. Преди почти две години, в едно място където унгарското население беше мнозинство, полицията преби няколко унгарци. Предоставих всички сведения на тогавашния министър Михайлович, но истинска реакция нямаше. Унгарците не са адекватно застъпени в много области, а особено в полицията. Не е логично там където унгарците са мнозинство да няма почти нито един полицай от унгарска народност.

- Дали Съюзът на унгарците от Войводина на предстоящите местни избори и покрайнински избори ще успеят да запазят доминацията си сред унгарските гласоподаватели във Войводина?

- На тези избори ДЗВМ ще се опита да срине доминацията на СВМ на Йозеф Каса. Във всяка община където унгарците са мнозинство, ние ще имаме противкандидати, а в местата където сме малцинство ще идем в коалиция с някоя сръбска демократична партия. Със СВМ никъде няма да бъдем в коалиция, защото нашите програми драстично се различават.

Йованка Симич “Вечерни новости”, 9 август 2004г.

За националната идентичност

Веселин Стоянов

Днешното време създава предпоставки за промени в чувството за национална идентичност, които зависят от актуалните икономически и политически условия. В нито един момент от своето развитие обаче ние не можем да го определим като механичен сбор от съзнанието за национална идентичност у отделните личности или групи. Дори да е индивидуално силно развито, при липсата на обединяваща, спойваща материя, не е налице чувство за национална идентичност в истинския смисъл на думата. Ниската степен на образованост и духовност е сериозна спънка за развитието му и води по-скоро до едно не винаги осъзнато, в много други случаи интуитивно чувство за национална принадлежност. Това е характерното за основната маса от един народ. Работа на духовните му водачи е да съумеят, тръгвайки от това чувство, да разработят дългосрочна научна и национално отговорна стратегия, която да превърне това осъзнато или не чувство в убеденост за принадлежност към нацията, в чувство за национална идентичност.

Първият етап по този труден път е изучаването, осмислянето и обобщаването на типичните особености на народ като бит, характер, обичаи, език, религиозни вярвания, историческо минало, памет и т.н. Това е сериозната основа, от която се тръгва за изпълнение на посочената по-горе задача – утвърждаването на чувството за национална идентичност.

Тук може да бъде поставен въпросът дали в условията на един, воден към глобализация свят, е необходимо да се работи за изграждане и съхраняване на националната идентичност. Да, повече от всякога, защото

глобализмът е капиталистическият интернационал

който много напомня на комунистическия, но се изгражда при нови исторически дадености, облечен е в много модерна фразеология. В този съвременен глобален проект Москва е отстъпила ръководството на Вашингтон. Комунизмът и капитализмът бяха и са много разточителни на думи, когато ни обясняват колко светло е бъдещето, към което ни водят. Целта е била и все още е вниманието да бъде отклонено от тежкото настояще и насочено към неопределеното бъдеще. Комунизмът и капитализмът се износиха от дългата употреба, затова дойде време теоретиците на световните господари в сянка да изработят нова идеология – тази на новия, глобализиран свят. Както казахме, работата по утвърждаването на националната идентичност е тясно свързана с проблемите на бита, характера, обичаите, езика, религиозните вярвания, историческото минало и памет на народа. В стремежа си да поставят човечеството в месомелачката на глобализма неговите теоретици атакуват точно в тази посока.

Промените в бита поставят началото на промени

в характера, обичаите, езика, религиозните вярвания, в отношението към историческото минало и националната памет. Българинът, който се славеше със своето гостоприемство, отговорност към приятели и общество, готовност за саможертва в името на народа, днес изгуби тези свои качества поради мизерните битови условия. Нарушена е комуникацията и обменът на мисли и идеи между хората, разговорите по телефон или поуката на вестник и списание не е по възможностите на българина, тъй като съотношението заплата/пенсия-цени създава всички предпоставки за затваряне на индивида и семейството му в най-тесния домашен кръг, откъсва го от обществото. Същото е положението и при осъществяване на личните контакти, гостоприемният българин днес не може да си позволи да покани приятели или близки хора в неотопленото си жилище, често приютило две, понякога и три семейства под един покрив заради икономии откъм осветление, отопление, данък смет, вода и т.н. Кафенето също не е без пари. Ето как промяната в бита довежда и до промени в характера, обичаите и традициите на отделния човек и народа като цяло.

Посяга се вече и на езика като една от съставките на националното съзнание и идентичност. Това се забелязва все по-често в смесените райони и на тази практика трябва да се сложи край, защото тя преследва антибългарски цели. Никоя държава по света не дава свое гражданство на хора, които не владеят езика ѝ, изключение прави само нашата. В обществените отношения ползван език може да бъде само българският, в бита – кой както желае. Това е принцип, валиден и у всички наши съседи.

Традиционната религия – православието, езикът и Пасиевата история съхраниха националното съзнание и идентичност през петте века турско робство. Затова така упорито се посяга на тях. Българската православна църква бе съзнателно разкъсана, руши се отвътре и отвън, навлизат масово секти откъде ли не, за да довършат пъкленото дело.

Дейността на православните църкви е ограничена в рамките на съответната държава. За разлика от тях ислямът излиза далеч извън националните граници на съответните страни, а неговите духовни политически водачи експлоатират чувствата на обикновените вярващи за постигане на поставените глобални цели. От години американската администрация използва възможностите на някои ислямски водачи, на техните финансови покровители – едновърци и радикалните им военни формирования, за да осъществява своите политически цели.

Новата българска история стана мъченица на политическите режими от вчера и днес. Изненадващо научаваме, че сме се радвали на пет века “османско присъствие”, на “културен обмен” и други достойни за най-остро осъждане антибългарски определения за робство. Стигна се дотам, че бившият министър на просвета в кабинета на гастролиращия у нас премиер Сакскобурготски искаше да извади от учебниците стихотворението “Аз съм българче”. За съжаление той бе изтърпял цели три години на този пост!

Казаното по-горе няма за цел създаването на враждебни чувства към съседите. За яснота да вземем за пример една гора. Всяко дърво принадлежи и живее в рамките на гората, но то има своя корен, стъбло, клони. Така и в ЕС (или в бъдещите Съединени Европейски щати) всяка държава трябва да има своя корен – национална идентичност, своето стъбло – национално отговорно управление, и свои клони – история, култура, наука, традиции, език, обичаи и т.н.

Да се върнем малко назад в историята. Унгарци, поляци, източногерманци, чехи, сърби надигнаха глава срещу диктата на Сталинова Москва. Ние, българите, кротувахме и си шепнехме едва ли не със задоволство, че преклонената главица сабя не я сече”. Извадена от литературния си и исторически контекст, тази максима не може да бъде знамето на един горд и самоуважаващ се

народ. Имахме четници, войводи, революционери – титани на мисълта и делото, духовници – борци за свобода и православна вяра. Имаме ли ги и днес? Ако да – нека поведат народа за национално осъзнаване и идентифициране, докато не е станало късно. България ще им бъде признателна.

Защо демонстрирахме пред Националния съвет

На 23 октомври т.г. в Босилеград заседаваше Националният съвет на българското малцинство в Сърбия и Черна гора. Недоволен от неговата работа и особено от намаляването на часовете по български език, реших да се опитам да организирам група граждани и заедно да излезем пред тях с транспаренти да демонстрираме недоволството си с цел да накараме членовете на Националния съвет да се замислят по-сериозно за проблемите на българското малцинство.

Събрахме се само трима. Не съм и очаквал повече. Защото познавам малодушието, апатията и страхливостта на съгражданите ми. И защото знам, че всеки си прави своята дребна сметчица. Но не мога да приема тази двойственост – защото знам, че образованието на майчин език засяга не само нас тримата а всички граждани на малцинството и специално гражданите на Босилеград. И знам, че когато става дума за придобиване на българско гражданство или за записване на българските университети, кандидатите са много повече от трима!

В крайна сметка аз имам своя гражданска позиция и имам право да я демонстрирам. Защото съм недоволен от своята лоялност към държавата която нищо не направи за да ни защити правата и да ни създаде по-добри условия за живот. Защото ми е мъчно докато гледам седемгодишната си внучка как се измъчва докато пише домашното на сръбски, а въщи се говори на български!

Имам морално право да протестирам защото и през 1987 година пак бях сам когато в Малката зала на Културния център протестирах против тнр. “двуезичен модел” и тогава не само никой не ме подкрепи, а всички ме осъждаха. Днес, след 16 години, на място престъплението, пак в същата зала на Културния дом, Националният съвет отново заседава разигравайки една жалка трагикомедия в която отново играят същите ония хора които смятам за морални виновници за катастрофата на българското малцинство! Разбира се, пак без резултат.

Отново се опитвам да им кажа нещо и отново никой не ме разбира.

Защото членовете на Националния съвет гузно обръщаха глави от нас и и приемаха посланията на транспарентите като лична обида, а не като гражданска позиция с която Националният съвет трябва да се съобразява. Нито един журналист на “Братство”, на радио Босилеград, на ТВ “Кодал”, на ТВ “Цариброд” не се сети да дойде да ни попита за какво демонстрираме и какво искаме. Имам чувството че даже ни гледаха с омраза и презрение.

Гледах председателя на Националния съвет д-р Ангел Йосифов, директора на “Братство” Велимир Костов, секретаря на Националния съвет Николайча Манов и други членове на Националния съвет как с наведнати глави минават край Иван Николов който стоеше пред КИЦ-а и даже не искат да се поздравят с него! Същото беше отношението и на “председателя” на ДСБЮ Йовица Костов. Това ли е тяхното мъжество и тяхната смелост! Защо критиките към Националния съвет те ги приемат като лична обида? Можем ли да очакваме от такива дребни душици да ни представляват и защитават и кога те ще усвоят елементарните правила на демократичното поведение?

Да, на мене отдавна ми е писнало от продажни, послушни и удобни на всяка власт хора и това явно го казвам. Защо някой трябва да се засяга от това освен ако лично не е засегнат?

Искам да изразя благодарност на Димитър С. Димитров и Иван Раденков които единствени застанаха редом с мене да демонстрират същата позиция.

Димитър Димитров – Треперски

Защо в Босилеград се вее само сръбското знаме?

Повече от две години публично протестирам защо на държавните институции в Босилеград е изтъкнато само знамето на Сърбия без знамето на Държавната общност Сърбия и Черна гора. На държавните институции (община, съд, полиция) в другите общини в Сърбия стоят и двете знамена. Този въпрос отправих лично на кмета на Босилеград Владимир Захариев и той не ми даде никакъв отговор. След това отправих писмено запитване до него защо освен знамето на Държавната общност Сърбия и Черна гора с оглед на българската националната принадлежност на жителите на общината няма изтъкнат нито един български национален символ както е предвидено със Закона за защита на малцинствата и пак не получих отговор.

Преди две седмици отправих писмо със същия въпрос на Президента на Държавната общност Сърбия и Черна гора Светозар Марович и очаквам отговор на този за мен много важен въпрос.

Смятам, че ние живеем в международно призната Държавна общност Сърбия и Черна гора. Сърбия все още не е международно призната държава. И никой не бива да си прави никакви партийни сметки преди нещата да са уредени по начин утвърден с международното право.

С оглед на това което става във Войводина и Санджак развяването само на сръбски знамена в Босилеград може да бъде и една добре осмислена провокация на просръбските радикални и националистически партии.

И именно затова настоявам нещата да се поставят така както засега е предвидено със закона – на държавните институции да бъде изтъкнато знамето на Държавната общност Сърбия и Черна гора. Поне докато я има. После вече ще видим какво ще правим.

Не разбирам само защо по този въпрос мълчат Демократичният съюз на българите в Сърбия, Матицата на българите в Сърбия, Националният съвет на българското малцинство в Сърбия и черна гора и неправителствените организации.

Димитър Димитров Треперски

За много неща и сами сме си виновни

Тази есен проследих протестите които се вдигнаха след решението на Министерството на просветата и спорта на Р Сърбия да намали часовете по български език. Това нямаше да се случи ако ние като родители категорично настоявахме децата ни да се учат на български език. Нямаше да се случи сръбският език да навлезне и в служебна употреба ако ние настоявахме да използваме майчиния си български език пред общинските и правосъдни органи.

Смешно ми е когато слушам кмета и нашите общински отборници които в семейството си и на улицата говорят на български, но щом прекрачат прага на канцеларията на някой държавен или правосъден орган – веднага превключват на сръбски! Този условен рефлекс като че ли вече генетично се предава, и подобно на експерименталното куче на Павлов, мнозина наши интелектуалци щом чуят сръбска реч – веднага им потичат лигите! Дори хора от селата се подвеждат по техния пример и поведе ли се някакъв служебен разговор, веднага започват да си кривят устата да говорят на сръбски.

Та човек не знае да плаче ли, или да се смее. Всичко това е много тъжно, но никак не е чудно когато и ония които са най-призвани да се борят за спазването на законите и правата на малцинствата най-много ги нарушават.

Преди известно време присъствах на една такава смешна история която обаче ми доразясни много неща. Бях призован в съда като представител на фирма по гражданско дело п.бр.2/04, п.бр. 10/04 и п.бр.63/04. Другата страна я застъпваше адвокат Велин Стоичков. Поисках делото да се води на майчин български език. Адвокатът Велин Стоичков категорично настоя делото да се води на сръбски език! Според закона, когато страните в спора не се съгласят делото да се води на майчин език, то се води на сръбски език чрез преводач. Представете си, в съдебната зала в която всички са българи и всички знаят български език, делото се води на сръбски с преводач на български! Ако и това не е лудост, тогава не знам какво е нормално.

И така адвокатът Велин Стоичков, дългогодишен председател на Общинския съвет на ДСБЮ в Босилеград, член на Главния съвет на ДСБЮ, човек който по естествената логика на нещата трябва навсякъде да следи за словото и духът на закона и да защитава правата на българското малцинство – категорично заяви, че иска делото да се води на сръбски език! Може би си мислеше, че по тоя начин

ще изглежда по-умен, по патриот, ще спечели симпатиите на съдията или ще ме изплаши – негова си работа.

Аз си направих своите изводи. И ми е ясно защо днес в условията на демокрация ние нямаме национална партия която да защитава и отстоява интересите на нашето малцинство. Защото нямаме хора с национално достойнство. Защото нашите интелектуалци спечелили дипломите си с народни пари днес предават същият този народ и го оставят на милост и немилост.

А що се отнася до Велин Стоичков, той спокойно може да заведе дело срещу мен за клевета ако смята, че горното не е вярно.

Драголюб Иванчов

Реваншизъм на СПС в Здравния дом в Босилеград

Бившия директор и сегашен управител на Здравния дом в Босилеград провежда реваншизъм срещу работниците на Здравния дом които са били за демократични промени и активни членове на Демократичната партия в Босилеград.

С решение № 015835 сменява висш медицински лаборант – добър работник и професионалист а назначава за шеф работник със средно образование за одговорен в лабораторията.

С решение № 01558314 сменява висша медицинска сестра с 25 години трудов стаж, координатор за патронажа със 10 сертификата и 7 едукации и назначава акушерка с 3 г. трудов стаж.

С решение № 015846 сменява професионален шофьор който съвестно си е вършил работата и връща шофьора от негово време.

Сменява работник от патронажа и го праща на терен защото е активен член на Демократичната партия.

Всичко това е направено с цел да се подобри “организацията” в Здравния център.

Същият господин д-р Крум Накев е 16 години директор. След този дълъг стаж 3 години и 8 месеца беше началник, а преди 3 месеца се върна за управител. Беше активен член на СПС и кандидат за депутат на СПС. Когато падна СПС той отиде в ДСС и се върна за управител. От Здравния дом има апартамент в който не живее а е издаден или продаден. Същевременно, в Здравния дом на чистачката не бе даден апартамент.

Назначил е на работа хора от неговото село които са му послушни.

Ивайло Христов
Анриета Николова

Драголюб Величков

Евтим Зарев

(По същия повод Демократичната партия в Босилеград издаде съобщение с което осъжда поведението на управителя на Здравния дом в Босилеград)

Режимът на Милошевич заобикаляше ембаргото по долината на Вардар

Белград искаше независима Македония

пише: Божидар Димитров

Младото поколение на бившата югорепублика няма да чака влизането ѝ в ЕС

На 13 септември 1991 година бяха обявени окончателните резултати от състоялия се на 8 септември референдум в бившата югославска република Македония. Жителите на Повардарието трябваше да се произнесат дали желаят да живеят в независима държава, или да си останат в Югославия. С огромно мнозинство избирателите казаха “да” на независимостта.

Затова 13 септември Скопие смята за рождена дата на държавата Македония. Изминалите 13 години са малко, за да се напише история на една държава. Но бурните събития през тези години, както и куп заблуди, които се леят в световното, а и в българското публично пространство, налагат да проследим съдбата на земите около Вардар.

Ще бъде максимално откровен, както се полага на професионален историк, и ще си позволя да напиша това което политиките ни не могат да напишат или да кажат. Държавата Македония, появила се в 1991г., не бе продукт на вътрешното развитие на населението ѝ. За съжаление трябва да признаем, че преобладаващото до 1944г. в Повардарието българско население бе успешно трансформирано в изкуствена нация, никога не съществувала в историята. За разлика от хърватите, словенците, албанците, черногорците и дори от също измислените “босненци” (помохамедначени хървати и сърби) българите в Македония бяха с пречупен гръбнак и не можеха да организират съпротива за истинска независимост.

Македония бе организирана като държава през 1991г. на базата на сръбска политическа идея от края на XIX век, приета на въоръжение от Коминтерна през 1934г. и наложена от Югославската комунистическа партия с терор, насилие и исторически лъжи след 1941г.

Това бе идеята на македонизма

постановяващ съществуването на македонска нация поне от 14 века. Нация, напълно различаваща се от българската и нямаща нищо общо с нея. Този факт, както и още по-странният факт, че Белград “примирено” се съгласи с резултатите от референдума и изтегли армията си, без да гръмне и една пушка в Македония (при положение, че се сражава докрай в Словения, Хърватска и Босна), трябваше да подсказат и на нашия, и на световния политически елит, че се ражда не нова независима държава а протекторат на Белград. Доказателство за това бе и още един фалит – целият политически елит на Македония се оказа съставен от офицери от УДБА (политическа полиция), КОС (военното разузнаване) и ЮНА (югославската армия).

Но защо бе този цирк? Не можеше ли Македония, както Черна гора, просто да си остане в Югославия. Не, защото “независима” Македония бе нужна на Милошевич, за да заобиколи ембаргото, наложено му от Запада. Действително по време на войните на югославския диктатор стокообменът между България и Македония стигна 600-700 млн. долара (сега е по-малко от 100 млн.), а Бургас бе обявен за пристанище на Скопие. Всъщност лъвският дял от внасяната и изнасяната стока бе за Белград. И в този смисъл целта на създаването на протектората Македония бе постигната.

Като цяло Западният свят бе на горното становище относно същността на новата “държава”. И не призна Македония под конституционното ѝ име, както побърза да направи правителството на Филип Димитров. А под името Бивша югославска република Македония. Но настани в нея войска. Чуждите войници трябваше да я пазят както от прехвърлянето на постюгославските конфликти на територията ѝ, така и от сблъсъци между двете най-големи етнически групи – т. нар. македонци и албанци. Достигнали близо 30% от населението на страната, последните бяха организирани в партии от амбициозни лидери и властно потърсиха правата си – обучение на роден език, представителство във всички органи на властта, използване на албански език в администрацията и т.н. Когато не ги получиха, се вдигнаха на въоръжена борба. И ги получиха с помощта на международната общност и на Охридското споразумение от 2001г., което на пакитка превърна Македония във федерална държава. Междувременно Милошевич падна, на власт дойде прозападен режим, а от Югославия остана държавата със странното име Сърбия и Черна Гора. Косово на практика се отцепи от нея, на път да стори това е и Черна Гора. Македония остана да си съществува

като последен реликт на великосръбската идея

от XIX-XX век и жив музей на Коминтерна. И това е само поради факта, че България няма политика, която като крайна цел да визира превръщането ѝ в държава на българското ѝ по история и

език население. Поставила си за крайна стратегическа цел в края на XX и началото на XXI век влизането в Европейския съюз и НАТО, България старателно се пазеше от всякакви поводи за конфликти със съседите. А достатъчно бе да обяви, че дава в двуседмичен (а не за година и половина чакане), българско гражданство, за да имаме днес в Македония 1,3 млн. български граждани, т.е. цялото славянско население на страната. Или да приемаме без ограничения студенти от Македония – сега с изключение на 200 – 300 души годишно, останалите 3000 плащат високата такса като чуждестранни студенти. Критикуван силно у нас и от българите в Македония заради липсата на политика, която да подкрепи ребългаризационния процес, родният политически елит може да се поздравя с успех в това тношение, ако страната ни бъде приета в Европейския съюз в началото на 2007г. ЕС вече е обявил, че му трябва поне 8-10 години, за да “асимилира” новите членове, приети в 2004-2007г. Т.е., Македония може да разчита, че евентуално ще бъде приета в Евросъюза едва през 2015-2017г. Младите поколения обаче не могат да чакат толкова дълго. Много анализатори в самата Македония очакват окончателна ерозия на македонизма и повсеместна ребългаризация на националното съзнание на “македонците”. И тогава ще се сбъдне мечтата на историческите лидери на ВМРО – независима държава Македония, но на преобладаващото в нея българско население.

Косовският проблем и България

пише: Михаил Огнянов

Тлеещият пожар в Косово наново припламна. За тези, които що-годе познават проблема, това не е изненада. Не можеше само да се предвиди поводът и кога. Това е пожар в нашия район, непосредствено до нас и ние не може да се правим, че той не съществува. Непознаването на проблема беше част от националната ни амнезия в резултат не само на комунизма, но и на предшествашите национални катастрофи. След тях България от субект в балканската политика се превърна в обект и целта ѝ беше оцеляване. При комунизма България знаеше и правеше само това, което ѝ казваше Москва. Сега България наново след 1912 г. е субект в международната политика, особено в района, чийто център заема. Вече като член на НАТО тя има по-големи възможности, но и по-големи отговорности. Каква трябва да е нейната позиция по косовския проблем?

Трите участници в конфликта

имат различни цели, които са несъвместими.

Сърбите имат за цел да запазят Косово в рамките на своята държава. Аргументите им са предимно емоционални и исторически. Отнемането на Косово за тях е тежко посегателство върху националната им идентичност. За тях Косово е люлка на сръбството, там е била и Ипекската патриаршия, там са средновековните черкви с изключителни стенописи. Там са претърпели Косовското поражение, парадоксално превърнато в централен мит на сръбската история, което ги направило “небесен народ”. Населението е било сръбско, едва през последния век албанците са придошли и се размножили. Сърбите ги смятали за диви и нецивилизовани разбойници, които вършат насилие върху мирните жители. От международно гледище основанието Косово да си остане в границите на сръбската държава е спазване на принципа за неприкосновеност на границите. Ако се наруши този принцип – ще се получи “ефектът на доминото”.

Целта на албанците е Косово да бъде независима държава. Разбира се, както някога македонските българи смятаха искането за автономия като етап за присъединяване към България, сега тяхната крайна цел е Велика Албания, но засега това се отрича (не от всички). Основният им аргумент е, че 90% от населението е албанско. Имат и исторически аргументи. Там, както и в Поморавието, и в района на Скопие в древността са живели дардани, според тях илирийско племе, а според някои румънски и български историци и езиковеди – тракийско. Те са предшественици на сегашните албанци. Славяните (Skhjaui) са ги стеснили и са ги изтласкали към албанските планини, но по-късно са се върнали в своите предишни земи. В по-ново време Косово е люлка на албанската държавност – през 1878 г. там се е образувала Призренската лига – първа политическа изява на албанската нация.

В очите на албанците сърбите са жестоки окупатори и насилници. От международно гледище албанското искане е оправдано от принципа на правото за самоопределение. Но не е ясно кой принцип е приоритетен –нерушимостта на границите (което е в полза на сърбите) или самоопределението (което е в полза на албанците).

Целта на НАТО

е да има мир в Европа. Затова той се стреми да въведе в Косово европейските норми на междуетнически взаимоотношения. Знаем обаче, че и в Западна Европа те не са напълно постигнати – в Испания, Ирландия, Франция. На Балканите само България е постигнала това. В случая с Косово се сблъскват два крайни национализма – сръбският и албанският и, както е отбелязано по-горе, два европейски принципа –самоопределение и ненарушимост на границите.

България е между най-заинтересованите държави за решаването на косовския проблем поради географската близост и заплахата за Македония. Косовският проблем всъщност е част от общоалбанския проблем. Последният сигурно ще бъде най-важният етнически проблем на Балканите. Необяснима е и слабата заинтересованост на българската държава и общественост. Преди десет години при една дискусия по международните проблеми пред високообразовани люде се опитах да прогнозирам косовската опасност. Това е единственият случай, който помня, да съм прекъснат в мое изказване по какъвто и да е въпрос. Лидерът на СДС, който участваше, знаеше проблема и го разви. Него не го прекъснаха, но и не го разбраха. Трябваше да се почувства директна заплаха от бежанска вълна и да падат отклонили се ракети, за да се събуди ограничен интерес към този съдбоносен за Балканите проблем. По време на Косовската война преобладаващите симпатии бяха на страната на сърбите. По стените още стоят сръбските цинизми против НАТО. Правителството на СДС и тогавашният президент положиха големи усилия да преодолеят тази нагласа, която се противопоставяше на основната ни външнополитическа насока към Запада.

Историческо е решението

да не се позволи прелитането над нас на руски самолети в помощ на сърбите.

Сега нещата са се променили – ние сме в НАТО, Милошевич е в затвора. Важно е не само тези, които ръководят външната политика, но и цялото наше общество да разглеждат проблема от тези позиции. А за това е нужно да го познават. В исторически план може да се направи донякъде паралел между отношенията Сърбия – Косово и България – Южна Албания. През VII век славяните от българската група заливат Южна Албания. От IX до XI век тя е в границите на българската държава. Там е била епархията на св. Климент Охридски, там в планината Томор последна съпротива на Василий Българоубиеца са оказали българите под ръководството на Самуиловия пълководец с прабългарското име Елемаг. Сега само топонимите говорят за българско присъствие, а планината Томор е един от националните символи на албанците (baba Tomori). Последните български села около Корча (Горица) се поалбанчиха едва в XX век. Никой българин не предявява претенции към този район и ако някой си спомня стиховете за “българските три морета”, ги възприема като поетическа хипербола.

И в Косово по същото време

се заселват славяни и изтласкват дотогавашните жители. По-късно – към XIII век – Косово става “люлка на сръбската култура”, там се основава сръбската Ипекска патриаршия и се изграждат черкви и манастири със забележителни стенописи. През късното Средновековие може би действително там са преобладавали сърбите, а в южните части българите. Албанците се явяват на историческата сцена към XII век и още тогава ги има и в Косово. През турско там те са се увеличили. Били са католици, но повечето са приели исляма. Имало е сблъсъци със сърбите, но е имало и сътрудничество. Интересен за българи, албанци и сърби е родът Богдан. През XVI век един от тях е екзекутиран от турците като водач на въстание на сърби и албанци около Ипек. Негов потомък е Петър Богдани – големият албански просветител. Вероятно негов роднина е и нашият Петър Богдан Бакшич. През 40-те години на миналия век имаше спор българин или албанец е Петър Богдан. Оказа се, че са двама, вероятно братовчеди. При добра воля от дебрите на историята може да измъкнем не само негативни примери за междуетнически отношения.

През изминалите векове поведението на албанците в Косово и в сегашна Северна Албания – независимо дали са мюсюлмани или католици, се определят от обичайно право, предавано устно – “Кануна на Лек (Александър) Дукагини” – Lek Dukagjini. Това е един владетел на Северна Албания и част от Косово, съратник на Георги Кастриоти в героичната и победоносна война срещу турския завоевател. Този канун се е предавал устно от поколение на поколение през следващите векове, докато преди около сто години е записан от един свещеник с българско име – Генчев.

У нас представата за косоварите (те сами така се наричат) е преобладаващо негативна – в миналото разбойници (качаци), сега –наркотрафиканти. Преди Илинденското въстание турските власти са заплашвали нашите селяни: стойте мирно, иначе ще ви изпратим косовари. През време на германската окупация след капитулацията на Италия, в Тирана терорът са го вършили косоварски банди и мои познати и роднини са ми описвали ужаса, който са вдъхвали. В Тирана те са убили и един наш приятел –Димко Матов, племенник на Христо Матов, идеолога на десницата на ВМОРО. От друга страна, запазил съм спомен за моя учител Lulq Gurashi, европейски образован. На нас, тринадесетогодишните, ни преподаваше не само конкретни знания, но и европейско възпитание. Имаше романтично отношение към родното си Косово и аз го разбирах – по моето отношение към Македония. Въобще отношението на албанците към Косово след балканските войни беше такава, като отношението на българите към Македония преди балканските войни.

Сърбите гледаха към Косово не само като към люлка на тяхната култура, но и като територия, през която ще мине

техният коридор към Адриатика.

През 1912 г.те се съгласиха да отстъпят на България “безспорната зона” на Македония при условие, че ще получат достъп до Адриатика през Косово, Северна Албания и евентуално през “спорната зона, на Македония. Българските дипломати вероятно по такъв начин са смятали да отклонят сръбските апетити към Македония. Създаването на албанската държава под влиянието на Австро-Унгария и Италия осуети този план и сърбите се върнаха към споразумението си с Гърция за път през долината на Вардар.

Докато за Македония сърбите имаха надежда да я посърбят поради верска и езикова близост с основното население, за Косово нямаха илюзията, че могат да сторят това – поради верската и езиковата отдалеченост. В Македония проведеха селективна етническа чистка –на по-образованите и свързаните с освободителните борби. За Косово крояха планове за почти пълна етническа чистка. През кралска Югославия такъв план разработи Васа Чубрилович – идеологът на “Црна рука” – “Изселване арнаута”. В наше време Милошевич се опита да го приложи, но НАТО се намеси. Сега пък албанците се опитват да правят етническа чистка на сърбите. И НАТО пак е длъжен да се намеси. А в НАТО вече сме и ние. Като съседи и родствени на сърбите нашето положение е по-деликатно и трябва да се отнасяме към проблема с по-голямо разбиране от европейците и американците. Ние по-добре от тях можем да разбираме и сърбите, и албанците, защото сме балканци и сме патили от подобни трагедии.

Странно е, че при сегашните събития почти не се чува гласът на албанската държава. Това се обяснява не само с вътрешния ѝ хаос, но и с деликатното положение – вътрешно да е съгласна с косоварите, външно – с НАТО. В подобно положение се намираше българското правителство по време на Илинденското въстание. Все пак чрез албанската държава може да се окаже значителното въздействие върху косоварите и България може да опита своето влияние в тази насока.

От всички съседни държави най-застрашена от косовските събития е Македония. Тя учудващо щастливо превъзмогна две драматични ситуации с косовски генезис – бежанската вълна и агресията на косовските качаци. Както косоварите, така и македонските албанци са мюсюлмани и принадлежат към етническата група на гегите. Обаче не са напълно идентични – в юношеството ми в Албания ясно се разграничаваха косоварите от дибраните (т.е.дебърските албанци от Западна Македония). По Титово време, а също и по времето на Киро Глигоров десетки хиляди косовари се заселиха в Македония и получиха македонско гражданство. Покрай повишената раждаемост това е също един от факторите за демографския възход на албанците в Македония със съответните икономически, психологически последици. Кървавите сблъсъци в Македония бяха там – в близост с Косово, по на юг имаше напрежение, но не се стигна до кръвопролития. Но

страхът на нашенците в Македония не е изчезнал

и тези от тях, които имат възможност, стъпват с единия крак в България, където купуват жилища за "всеки случай". Дали както в миналото македонците ще търсят спасение в майка България?

Никой не може да посочи оптималния вариант за разплитане на този балкански възел. Етническите чистки са неприемливи за Европа –следователно и сърби, и косовари трябва да се възпитат във взаимна толерантност. Това обаче иска време, в най-добрия случай – живота на едно поколение. Даже целите Балкани да влязат в Европейския съюз, това няма да реши автоматично въпроса. Може би трябва да се върви стъпка по стъпка. Сега председател на Косово е Ибрахим Ругова, който през 80-те години беше получил признанието "Балкански Ганди". Тогава той си беше поставил за цел да възстанови позициите на Косово като седма република във федерацията, съществуваща няколко години по Титово време, с тактика на Ганди и Мартин Лутър Кинг. Изненадващо военствениите сънародници му се подчиняваха и го избраха за председател в нелегални избори. Думите и действията на Милошевич унищожиха крехкото очарование на властта на Ругова и вече самият той е в плен на всеобщата нагласа на неговите сънародници, така че вече едва ли той може да бъде решаващ фактор за някакво разумно решение. Все пак явлението Ругова показва, че и сред този военствен народ могат да се явят цивилизовани и миролюбиви лидери. Мнозина от сърбите вече приемат "кантонизацията" – т.е. северната сръбска част – Метохия – да бъде отделена с една защитна административна граница. Успоредно с това със западна помощ, контрол и защита може да почне изграждането на селища за междуетническа толерантност – нещо като наркокомуни за отвикване от шовинистическата упойка. Отстрани могат да се измислят още варианти, но отговорното решение изисква добро познаване и истинско ангажиране. Новият член на НАТО – България – може да бъде изключително полезна за решаване на този болезнен балкански въпрос.

"Взривената памет" – Книга за размисъл

Зденка Тодорова. "Взривената памет". София, 2004, 124 с.

В последните десет години за Западни покрайнини се говореше като за територия населена с българи от векове; за територия останала в Сърбия по силата на Ньойския договор, както и за територия с красива и богата природа и с важно стратегическо географско положение. Българите в Западните покрайнини обаче заслужават нашия дълбок поклон за своя делничен многогодишен героизъм, че продължават да отстояват, въпреки трудните и непоносимите условия за живот, българските национални ценности.

В този аспект, поредната /четвърта/ книга на г. Зденка Тодорова, председател на Хелзинкския комитет за защита правата и свободите на българите в Сърбия и Черна гора, озаглавена като "Взривената памет", дава своя достоен принос и хвърля светлина върху някои исторически моменти от последните 120 години в Западните покрайнини. Излизането на книгата е подпомогнато от Министерството на отбраната на Република България и на Съюза на възпитаниците на военните на Негово Величество училища, ШЗО и Родолюбивото войнство и гражданство, жест достоен за уважение. С много снимки и документи, авторката представя точно и аргументирано важни събития, станали по тези земи от 1885 г. до наши дни. Четейки книгата, човек си дава сметка колко малко сме знаели за българите в тези селища, с колко трудности е свързан техния живот, какво огромно желание за запазване на българския дух са притежавали те, та са могли да запазят своите език, вяра, обичаи и т.н. Неслучайно г-жа Зденка Тодорова на първата страница изказва своята благодарност към всички, които са й предоставили съхранените семейни реликви: свидетелства, снимки, ордени и др. И се позовава на мисълта на нашият велик просветител Марин Дринов, че "истинското просвещение на нашия народ е невъзможно, докато историята остава в мрака на забвението."

Изключително ценни се явяват и военните архиви, Протоколите на Ньойския договор /от 18 март 1919 г. "...Точка Е - Комисията констатира, че териториите, са населявани в болшинството си от българи"/, потресаващите слова на известни писатели и поети, свидетели на военните действия и последиците от тях. Точно тук му е мястото да цитираме едно силно изречение от книгата, I част, стр.13: "Миналото трябва да се познава не защото е отминало, а защото отивайки си, не е отнесло своите последиствия". За тях, за последициите ще става дума и по-нататък.

В структурно отношение авторката оформя две части в книгата си - I-ва "Позабравената история" и II-ра "Войните и мобилизациите". В I-та част тя ни запознава със суровата действителност край границата - там, където "няма права а има правила, налагани от победителите" /стр.16/; там, където системно и последователно са унищожавани църкви и манастири, параклиси и гробищни паметници; килийни училища са превръщани в овчарници, защото са български; тухла по тухла се разгражда Костницата на Нешков връх /построена е в началото на миналия век по решение на Царибродския общински съвет/. В дъното на пирамидата, озидана с дялан камък, са погребани костите на загиналите в Сръбско - българската война /наричана "братоубийствена"/, сръбски и български войници/, взривява се внушителният военен паметник, върху който е изписан стих от Иван Вазов "За България те живяха, биха се и умряха". Този паметник е построен по решение на Българското правителство през 1942г. той е част от Мемориалния комплекс, включващ военни гробища, мемориална чешма с надпис "Вечна слава на героите" и месингов уникален конник на Хан Аспарух, унищожен заедно с паметника през 1946г. от страна на новите сръбски власти. Ето как авторката описва тези събития в книгата си: *"В средата на 1942 г. българското правителство и българското военно командване взимат решение за построяването на военни гробища в Цариброд с мемориален парк и военен паметник, увековечаващ паметта на загиналите във войните български герои. В построяването на парка и военните гробища като доброволци участват и много местни българи. Покрай входа на гробищата са засадени редки видове растения, дръвчета и цветя, донасяни за целта специално от България включително от Рилския манастир. Някои си стоят до днес, други са изчезнали. Очевидци разказват, че лично Цар Борис III посетил гробищата в навечерието на осветяването на паметника. И че е запланувано мемориална арка да свързва Централните военни гробища с военните, които се намирали от срещнатата страна"/стр.79-81/.*

След края на II св. война новите "освободители" на Цариброд взривяват този военен паметник за което събитие авторката изнася потресаващи неща: *"След взривяването и разрушаването на паметника, което ставало в продължение на няколко дни, семействата на погребаните на Царибродските гробища войници, идват в Цариброд, за да върнат телата на своите загинали обратно в България. Особено трогателно е присъствието на опечалените майки, които с дни търсили на Царибродските гробища гробовете на загиналите си синове. От състрадание към тях в това им помагали доброволно техните сънародници от Цариброд. И за да бъде кощунството още по-голямо, върху костите на непренесените в България войници по-късно е засадена борова гора. Сякаш гората може да заличи кощунството и престъпленията на една власт, която в името на интернационализма разрушаваше паметници, гробища, история..."*/стр.82/.

Преди десетина години на мястото на взривеният паметник е сложен голям железен кръст да напомня на хората, че тук някога е съществувал паметник и че нищо друго не може да го замени.

За разлика от Сърбия, в България съществува непокътнатото Сръбско военно гробище, парцел 68 в Софийските централни гробища в памет на загиналите сръбски войници през Балканските войни 1912-1913г. и починали пленници през Първата световна война 1914-1918 г. На мястото където е поставен паметникът, са погребани 531 загинали сръбски войници необезпокоявани в покоя си от никой, за разлика от погребаните български войници на царибродските гробища. Спирайки се изцяло върху плачевното състояние на българските военни гробища в Западните покрайнини авторката отбелязва, че върху Паметника на загиналите опълченци в Балканската война, издигнат през 1928 -1932 г. в градинката на църквата "Св. Никола" в София са изписани и имената на загинали български войници от Западните покрайнини. Прави впечатление и публикуваната в книгата снимка на Симеон Еленков Минчев от с. Славиня, Царибродско, който през 1912 г. доброволно се връща от Америка за да вземе участие в Балканската война /1912/ разпореден в I крепостен артилерийски полк в София.

Авторката се спира и върху един от най-трудните периоди от живота на населението в Западните покрайнини, този между 1920 - 1930 г., когато всичко българско е забранено. За Босилеград и селата в района това е още по-трудно, тъй като се прекъсва естествената връзка с Кюстендил. Тогава много семейства бягат в България за да избегнат сръбският терор в покрайнините. Сръбската пропаганда работи усилено, българите са "окупатори", сърбите са "освободители", в учебниците по история не се говори нищо за много важни за българите събития, особено такива, които се отнасят до Сръбско - българската и Балканската война, I световна война, манастирите и т.н. Ето защо авторката на книгата, г-жа Зденка Тодорова, заслужава голяма благодарност за огромната изследователска и събирателска дейност, в резултат на което тя цитира много имена, факти и събития. В точен хронологичен ред: "Царибродско по време на войната" /стр.35-36/, "Босилеградско по време на

войната" /стр. 38-40/, погромът над мирните жители на Босилеград по спомените на тогавашния директор на Босилеградската гимназия, Т. Сираков, от 15 май 1917 г. Тогава сръбските разбойнически чети, предвождани от поручик Коста Йованович Печанац избиват 32 мирни жители, изгарят живи 2 деца и запалват Босилеград, Горна Лисина и Долна Ръжана /стр. 43-44/. *"Вечерта на 15 май е убита ученичката от -а клас Катерина Алексиева от с. Божница. Убийството е станало в с. Соголяно до Кюстендил. След този трагичен за босилеградчани инцидент учебните занятия в Босилеградско започват едва на 26 май, като три от преподавателките отказали да се върнат там"* пише авторката в книгата си /стр. 44/.

Периодът между 1941-1944 г. дава глътка въздух на българите в Западните покрайнини. Откриват се български училища с учители от България, развива се театралното дело, строят се паметници и др. Периодът от 1944 г. до подписването на Парижките мирни споразумения през 1947 г. се характеризира с оспорвана държавна принадлежност на Царибродска и Босилеградска околия и с фактическо двувластие. Ето какво авторката пише за този период: *"Изградените отечествено-фронтовски комитети като местни структури на новата власт са установени не само в Цариброд и Босилеград, но и в цяла България. Населението живее с надеждата, че при новите политически условия тези райони и за в бъдеще ще си останат в границите на България. От декември 1944 г. до началото на учебната 1944-1946 г. учениците в тези две околии учат по български учебен план и програма с определен брой учители и преподаватели от България"*/стр.69/. След 1948 г. пак настъпват тежки години за българите в Западните покрайнини. Арести, побои, полицейски произвол и тормоз на сръбските тайни служби стават ежедневие в този район. Започват нови десетилетия на труден живот.

П част на книгата "Взривената памет" авторката посвещава на последните 15 години, т.е. разпадането на Титова Югославия, войната в Босна, Косово, на ужасите от режима на Милошевич засягнали националните малцинства, в това число и българското в Сърбия. Инфлацията и безработицата принуждават хората от Западните покрайнини да се препитават от контрабанда на гориво и цигари - унижително, недостойно положение, което създава трайни психологически травми. Много млади мъже насилва се изпращат като запасници в Босна, Косово, Хърватия. Ужасите на които са били свидетели там за много от тях остават дълбоки следи в паметта им. За онези, които отказват да заминат, настъпват "черни дни на уволнение от работа, заплашвания, арест, унижение и т.н. Всеизвестен е случаят "д-р Марко Шукарев" - осъден за "дезертьорство" и освободен условно под натиска на общественото мнение. В книгата си, авторката се спира и върху посещение /1 август 2000 г./ на генерал Небойша Павкович в Цариброд, откъдето отправя остри предупреждения и закани срещу българите от Западните покрайнини учащи се в България. Авторката цитира думите му: *"За нас е неразбираемо поведението на някои държавни органи и институции, по-специално на полицията и особено на МВР, както и на граничните служби, тук, в този район да идва кой както си иска, да идват разни делегации, да осъществяват контакти, да вербуват нашите младежи, децата, да ги водят в България, уж да се учат. А бе, какво е това, безплатно образование! Какво безплатно образование могат българите да дадат на нашите деца, когато не могат и своите да изучат!"* Посещението на генерал Павкович съвпада с президентските избори в Сърбия, на които по-късно Слободан Милошевич и неговата партия загубват властта. И след падането на режима на Милошевич нито един белградски вестник не желае /или не смее/ да публикува откритото писмо на авторката написано по повод скандалното поведение и още по - скандалното изказване на сръбският генерал. Авторката го публикува в книгата си, както на сръбски, така и в превод на български език.

В края на книгата си г-жа Зденка Тодоровва изказва някои свои мисли като резултат на всичко написано. В "послеслова" тя цитира своя съратник Иван Николов от Босилеград, който в книгата си "Българите в Югославия - последните версайски заточеници" казал нещо много точно: *"Историята на българското национално малцинство в Западните покрайнини е част от сложната история на Европа и на Балканите, а самото му създаване е резултат от динамичните и противоречиви взаимоотношения между европейските и балканските държави в началото на XX век. Ние имаме нещастieto да попаднем под влиянието на световния военен и политически ураган, който бушуваше на Балканите в началото на XX век и това предопредели трагичната ни съдба до наши дни."*

Напълно подкрепяме казаното от Иван Николов и очакването на авторката, че тази книга ще помогне на всички българи да разберат част от трагичната история на Западните покрайнини. Нещо повече, надяваме се на един спонтанен, масов отклик на хора, които могат да допринесат за още по-голямо осветляване на поставените проблеми с нови документи и действия за възстановяване на

взривения паметник в Цариброд и за всички унищожени военни паметници и гробища в Западните покрайнини.

Зорка Йорданова
София

Български семейно-обредни ритуали и обичаи

Годеж и сватба

Елена Огнянова

Българският народ е проявявал особена грижа не само за отглеждането на децата си, но и за тяхното бъдещо добруване. Затова в далечното минало родителите са поемали в ръцете си избора на снаха или зет и приобщаването им към семейството и рода. Още Соломон е казал: “Къщи и имот са наследство от родители, а разумна жена – от Господа”. И още: “Който е намерил добра жена – намерил е благо и е получил благодат от Бога; който изгони добра жена, гони щастieto...”

За да има представа читателят какви годежи и сватби са се правели в миналото, ще дам по едно описание от различни райони на страната, а след това ще опиша една съвременна сватба и кои обичаи и традиции е добре да се спазват.

Колкото и да ни се вижда чудно в средата на 19 век в Пазарджишко момите са изпращали годежари да искат момъка. Според състоянието са обещавали: известна сума пари, къща, дюкян, добитък и чеиз. Щом се съгласят момкови, прави се “гаен запив”, на който се срещат родителите на момата и на момъка и уговарят един празничен ден за официален годеж. Тогава и двете страни канят роднините си. Тръгват от момкови заедно със свещеник. Един от годежарите носи в тава кукета – захарни куки сладки и едно блюдо, върху което е поставено перо, направено от няколко жълтици и пендари, покрити с копринена кърпа.

Като стигнат в дома на момата, завеждат ги в стая, в която има маса с приготвени китки, два свещника, икона или се поставя Евангелието. Довеждат годениците, които застават един до друг. Свещеникът взима пръстените, слага ги върху евангелието, изпява специална молитва, поставя пръстените на годениците и те целуват ръка на присъстващите. Момини турят дарове за младоженеца, свекъра и свекървата, кумовете, деверите и стройниците.

След това всички отиват в стаята на годеника, където се гощават и веселят. С това свършва официалният годеж и той се обявява открито. От този ден годениците могат да се срещат на обществени места.

И в днешно време има много чести случаи, когато инициативата за годеж се взима от момата и нейните родители. Но все още преобладава обичай момъкът, заедно с родителите си, да поиска ръката на любимата девойка. Освен родителите в дома на момичето с него отиват сестрата, братът, снахата и зетят. Домашните ѝ са приготвени да ги посрещнат. Младежът носи букети за избраницата си, за майка ѝ и за другите жени които живеят в същия дом. В по-ново време се носи и торта, но някои спазват обичая и носят специално омесена пита, която се поставя на масата, заедно с бутилка с някакво питие.

Започват да се черпят и разговорът е върху предстоящото събитие. Бъдещата свекърва закичва момата с някой медальон, златна гривна, пръстен с камък, обици. Някои занасят плат за рокля. Майката на момата пък дарява момъка с часовник, игла за връзка, златни ръкавели – според възможностите. После честитяват на младите годежа и всички присъстващи взаимно се целуват за общата радост. После целуват погачата, разчупват я и гощавката започва.

За годеж обикновено се отива вечер. По време на вечерята се водят разговори за сватбата и се уточняват датата, ресторантът, музиката, кумовете, шаферките и броят на сватбарите от двете страни.

Навремето можели да бъдат годеници до 1-2 години.

В днешно време младите не желаят да стоят дълго време годеници и затова се определя възможно най-близката дата, до която могат да се приготвят дрехите на младоженците, да се подреди домът,

където ще се настанят, да се поканят гостите и пр. Едно време са обикаляли калесници да канят роднини и приятели за сватбата. В днешно време това се извършва с покани, които или се носят лично от домашните на двете страни, или се изпращат по пощата.

След първата половина на XVIII век, Вселенската патриаршия в Цариград, на която е била подчинена българската църква, обявява “за един от добрите обичаи на старото време “нехристиянската традиция младоженецът да дава откуп на родителите на невестата, заради изгубената работна сила, т.е. съществуващия и днес турски обичай “баба хакъ, агарлък”. Затова в миналото сватовете е трябвало да се пазарят колко и какво да платят на невестата.

В навечерието на сватбата – две три вечери преди нея, се правят последни самостоятелни веселби, някога наричани “момино” и “момково хоро”. На своето празненство годеницата се разделя с приятелките си, които са още неомъжени. Те разглеждат сватбената рокля и другите дрехи, които е приготвила за новия си дом, отдават се на спомени за преживени заедно случки и събития. Същото става и в дома на младоженеца. Изпращането му от неговите приятели, популярно и с името “ергенска вечер”, може да се състои и в някой ресторант.

По повод на узаконения откуп на годеницата, българите често пъти са се спазарявали не само какво да дадат на моминия баща затова, че е отгледал дъщеря си, но и какво свекърът да даде на младата булка.

Ето случай от села в Хасковски окръг. На годеща бъдещите сватове се споразумяват: свекърът да даде хиляда алтъна “бабаака” на булката, наниз жълтици, обици, гривни, сърмен колан, сребърни пафти, обувки, да й приготви венчалните дрехи. Момината страна се задължава да приготви чифт дрехи за младоженеца, да купи сандък за чеиза на булката, да дари момковата рода, която ще бъде на сватбата.

Сватбата

В сряда преди сватбата годеникът пращал на годеницата пари “за къна и за хамамлък” – за къносване на косата и отиване на баня с момкови роднини. В Западна България този обичай не е познат. В същата вечер, у дома на годеницата, се събират моми, жени, някои баби, които правят къна от шишарки и мажат косата ѝ да стане черна. Момите пеят, свиращите свирят и се веселят.

В четвъртък рано сутринта отиват на баня, дето добре оглеждат физическите качества на годеницата, след това се връщат в дома ѝ, гощават се и се разотиват. Същият ден пращат на момъка дрехи – да се облече след банята, сладка баница или курабии, които той изяжда заедно с приятелите си. По този начин годеницата се реваншира, защото тя е получила: завивки и кърпи за банята, фустанлък, кърпа за глава, обуца, гребен, златна или сребърна кутия с наниз жълтици, бисер или елмаз. На родителите ѝ са изпратили сукно, фустанлъци и др. В събота след банята годеникът се бръсне и се гощавя с другарите си. След това са правели “засевки” – месене на хляба за сватбата, съпроводено с много ритуали. Тези приготовления са придружени с много ядене, пиене, игри и песни в почти всички дни от седмицата преди сватбата.

В деня на сватбата кумът е най-важната личност. Неговата воля се изпълнява без уговорки. Обикновено кумовете са били за цял живот, кумството се е предавало от баща на син, от дядо на внук. Често пъти кумът не е искал да остави важното си място, но уморените от неколкодневни гуляи и безсънни нощи сватбари припявали: “Ставай, куме, ставай да си ходим, вълци ще те гонят, мечки ще те борят”.

Един интересен момент от ролята на девера, или в днешно време шафера, е забелязал украинският учен и пръв историк на България Юрий Венелин през 1830г. Като описва сватбата в Силистра, той уточнява, че “...младите люде, встъвайки в съпружеството, поканват млад човек, който стои от лявата страна на невестата, тъй като че ли той ще се венчава за нея. Тоя млад човек наричат девер... Смисълът на това деверно венчание е по-свещен, отколкото смисълът на кръстния баща. Женихът, комуто девойката отдава живота, съдбата си, под венеца от своя страна ѝ поръчва в случай на нещастие, смърт, деверът е длъжен да го замести, т.е. да бъде защитник и покровител на вдовицата. Ето защо и деверът си нахлузя зелен венец. След свършване на бракосъчетанието, свещеникът дава на младоженците да пият вино от една чаша, дава след това и на девера, да участва в чашата на живота на ближния”.

Че се отдавало голямо внимание на девера, показва и следният обичай:

В петък, след сватбата младоженците отивали на прошка у девера. Той е приготвил тепсия, в която са наредени дарове за невестата, според тогавашните изисквания: две сребърни или позлатени

топчести игли, една шарена хурка, една подвезка, огледало, къделя с ленено валмо и привързано вретено. Невестата стои срещу девера. Той взима вретеното и хурката, заприда една нишка и подава на булката. Тя му целува ръка, поема тепсията с даровете и сядат да вечерят.

През 60-те години на XIX век една булка от средно по имане семейство от Свищов е занасяла следния чеиз у мъжа си: 2 юргана, 2 дюшека, 12 възглавници пълнени с вълна, 10 възглавнички пълнени с пух, 2 килима, 8-10 ризи, 5-6 чифта чорапи, няколко рокли, 10-12 пешкира, 4 покривки за маса, 2 от които бродирани, табла със стъклени купички за сладко, сребърна кошничка с 6-10 сребърни лъжички за сладко, бакърена тава и на нея 12 чинии, няколко сахана, 2 калени кастрона и тенджера.

Младоженците избират кумовете си, ако нямат родово кумство и кръстник, който е кръстил младоженеца. Когато отиват да го канят, трябва да занесат бутилка с пиене, торта, кутия с хубави бонбони, а за кумата – букет цветя. Вечерят, черпят се и уговарят датата на сватбата, къде ще бъде, в коя ритуална зала или черква.

От началото на XX век в България, главно в градовете, са установили следните задължения за кума на сватбата: кумът купува воал и букет за булката; две големи свещи с бяла панделка, елегантно завързани; две чаши за виното, което ще пият ритуално при сключването на гражданския брак и в черквата; венец от изкуствени цветчета и за закичване на кумовете, младоженците, шаферите; пита; бутилка вино или шампанско и купичка мед за ритуала в църквата. Всичко това се поставя върху хубава табла или сито. Традиционният кумов подарък е сервиз за храна от хубав порцелан – за шест или дванадесет души. По заможните кумове заедно със сервиза подаряват и съответния брой прибори за хранене, както покривка за маса със салфетки от същата материя, отговарящи на броя чинии в сервиза – шест или дванадесет.

На сватбата младоженците даряват кумовете си и техните деца. Кума – с риза, пижама, чорапи, тужурка, пешир. Кумата – с нощница, плат за рокля, пешкир, чорапи, понякога и елегантно бижу. На децата обикновено се подаряват дрехи.

Символът на подарените дрехи е, че кумовете вече са облечени с най-интимно доверие, те стават духовни родители на младоженците, най-близки приятели, които ще взимат участие в техните радости и скърби, пред тях ще разголят душата си, ще гърсят подкрепа и съдействие.

Кумата е тази, която, заедно с шаферките и най-близките приятели на булката, ще я забули, ще ѝ помогне да се облече и приготви за сватбения ритуал. Кумата също е и тази, която разбулва булката, като се стреми да удари с воала натрупаните около тях моми и ергени. Когато удари, той пръв ще се ожени. А на излизане от черквата, тя е, която трябва да хвърля върху внозинството жито и бонбони. И пак едно сравнение с кума преди 140 години: когато отивали да поканят кума, младоженецът бил придружаван от неколцина свои близки приятели и девери. Носели два охранени пуяка на кобилица, два големи бакъра с вино, също на кобилица, 5-6 хляба, ориз, свещи и лимони. Гайдар придружавал това шествие и събирали любопитни из целия път.

Кумът най-напред осигурявал вулата – разрешително за венчавка, след като се установи, че младоженците не са роднини. Купувал червено було, две големи свещи, носел бъклица с вино, погача и други по-дребни неща. По време на сватбената гощавка обещавал на младото семейство обикновено крава с теле, може и кобила с жребче, някъде дарявал нива от три-четири декара и обезателно квачка с пилета.

В днешно време приготвянето на булката за венчавка е сведено до съвсем практични неща – няма хвърляне на було, нито обущане на обувки от девера и т.н. Хвърлянето на букета е привнесен през последните години обичай. Булката е облечена и забулена с помощта на кумата и приятелки, когато идват да я вземат младоженецът с кума и няколко души роднини. Той подарява цветя на тъщата, черпят ги с бонбони и отиват в Ритуалната зала за сключване на граждански брак, а оттам в същия или на другия ден – в черквата.

Свещеникът изпълнява ритуалният обред и кумовете и младоженците се ръководят от него. Има обичай шаферката да постеле бяла кърпа пред младоженците, които трябва да сложат подписа си за бракосъчетанието. Вярва се, че който от двамата пръв настъпи кърпата, той ще командва в къщи. Не е български обичай младоженецът да рита котле или да чупи чаша в църквата – това е еврейски обичай и си има своя символика и обяснение.

След венчавката всички се отправят за ресторанта, Пошло е в ресторанта да се постилат платно или цветя, за да минат младоженците по тях, тъй като ресторантът е обществено заведение; това не е домът, в който ще влезне и ще бъде посрещната като бъдеща стопанка булката.

В ресторанта влизат най-напред младоженците с кумовете и поканените гости. После сядат на централно място на трапезата. Кумът или кумата пръв вдига на здравица, като честитява брака на младоженците и произнася кратко, весело и по възможност духовито слово, което да създаде настроение, пожелава здраве и “таз година булка, до година – люлка” и т.н. Започва сватбеният обяд, веселба, танци и хора. Ако младоженците нямат възможност да приемат гости вкъщи, поради малко жилище, в ресторанта двамата минават с чаша в ръка да се поздравят с всеки сватбар и да получат подаръците, които са им донесли.

Когато се прибират вкъщи, след тържествения обяд в ресторанта, в съгласие със старата обредна традиция, свекървата може да посрещне булката с пита, нарочно омесена за случая с мед, масло и вино. Най-напред тя отчупва по зальк и ги “захранва”, после им дава да пият от една чаша – това се повтаря три пъти. После булката и младоженецът сами отчупват зальк, топват го в меда и маслото и го изяждат, за да им бъде лек и сладък животът. Може тук да постелят платно, за да влязат младите по чисто, но това е вече преценка на свекървата и въпрос на възможности – сега не се тъкат тесни домашни платна, а не се препоръчва да се разстила парче от разрязан бял плат, защото ще се “разреже, раздели” семейството. Тук булката може да дари кумовете, които са дошли с тях, както и всички домашни от новото семейство, в което влиза.

Така съвременната сватба се побира в рамките на няколко часа, като се спазват някои от устойчивите елементи на сватбената традиция. В духа на тази традиция, през първата седмица новата семейна двойка трябва да направи посещения на кумовете, на родителите на булката, на възрастни баби и дядовци по двете линии, ако живеят отделно. По този начин ще се засвидетелства уважение към по-възрастните и младото семейство ще спечели тяхната обич.

Под чуждо влияние е празнуването у нас на юбилейни сватби: сребърна – за 25-годишен брак и златна – за 50-годишен.

Някога българинът е целувал публично три пъти жена си: на сватбата, при раждането на първия син и при смъртта ѝ.

Сдружение “Памет” дари на Босилеград паметна плоча на Йордан Захариев

По повод Деня на народните будители Гражданско сдружение за родолюбие и патриотизъм “Памет” от Козлодуй символично предаде на Община Босилеград, КИЦ “Цариброд” в Босилеград и Основното училище паметна плоча на известния босилеградчанин Йордан Захариев, член кореспондент на Българската академия на науките и на редица научни трудове свързани с Кюстендилско краище.

Целта на дарението е да възстанови и запази паметта към делото на Йордан Захариев който все още е относително непознат сред босилеградската общественост, и да укрепи връзките на босилеградските преселници от Козлодуй с родния край.

Плочата е изработена по идея на родолюбиво дружество “Памет” в Козлодуй и бе връчена лично от г-жа Ангелина Митрева и г-жа Николинка Витанова от Козлодуй на кмета на Босилеград Владимир Захариев. Той остана изненадан от подаръка и обеща, че паметната плоча ще бъде поставена на видно място в града. Гостенките се срещнаха с представители на КИЦ и учители от Основното училище в Босилеград като им подариха касети с българска народна музика и книги. Също така гостенките от Козлодуй подариха на КИЦ в Босилеград книги и касети с българска народна музика, флага на “Сите българи заедно” и дарение от Николета Георгиева президент на частна аптека “Момина сълза” носител на международна награда “Арка на Европа”.

Паметната плоча на Йордан Захариев може да послужи за пример (и укор) към всички ония които бяха длъжни да отдадат нужната почит и уважение на големия босилеградчанин но не го направиха. И сториха голям грях като сринаха родната му къща която с малко пари можеше да се превърне в музейна къща която с гордост да показваме на всеки гост който дойде в Босилеград.

*

Представителите на родолюбиво дружество “Памет” г-жа Ангелина Митрева и г-жа Николинка Витанова също така подариха шахматна литература и сладкиши на шампиона на България в категорията до 10 години Драган Божилов.

Иван Николов

Спортни и културни мероприятия на КИЦ-а

В рамките на спортното мероприятие “Децата на България” на 24 септември в София, босилеградските ученици и младежи отлично се представиха на състезанията по стрит-баскет, популярен по света като уличен баскет.

Използваме момента да благодарим на директора на гимназията за отзивчивостта при провеждането на това състезание.

Състезанието се проведе на спортния комплекс “Триадица” организирано от Постоянната комисия на децата, младежта, спорта и туризма към Столичен общински съвет София. Учениците и младежите бяха разделени по възрастови групи.

Организатор на босилеградските участници бе КИЦ “Цариброд” филиал в Босилеград. Предварително бе проведени квалификационни състезания по възрастови групи в училищния двор в Босилеград, и това се оказа решаващо за доброто представяне на нашите състезатели.

В категорията младежи над 19 годишна възраст босилеградският отбор в състав: Саша Стоименов, Владан Васев и Александър Тодоров спечели първото място в конкуренцията на тридесетина отбори. Тройката момчета на възраст от 15 до 18 години спечели трето място, същия резултат показаха и девойките. Момчетата в категория от 12 до 15 години стигнаха до 1/8 финалите.

На победителите бяха присъдени грамоти, медали и спортни аксесоари. Твърде интересен бе приятелския мач между босилеградските момчета и отбора на спортните журналисти от БНТ, който босилеградските баскетболисти убедително спечелиха.

Това мероприятие потвърди, че в Босилеград има много талантиливи момчета и момичета, но им е нужна изява на по-голяма спортна сцена извън Босилеград, и съответни специалисти които ще работят с тях.

*

На 16 септември фенклуб “Левски” в Босилеград организира посещение на 10 фена на мача Левски-Беверен (1:1) в София в първия кръг за купата на УЕФА. На реванша в Белгия Беверен спечели с 1 : 0 с което Левски, за наше огромно съжаление, приключи участието си в европейските клубни турнири.

*

На 13 октомври 6 фена от Босилеград подкрепиха националния отбор срещу Малта (4:1) на националния стадион “Васил Левски” в София. Още сега информираме любителите на футболната игра, че КИЦ “Цариброд” в Босилеград ще организира посещения на всички мачове през пролетта на националния отбор в рамките за световните квалификации в Германия 2006 г.

*

По повод 6-тата си годишнина КИЦ “Цариброд” в Босилеград подари на основното училище в с. Бистър метални врати с мрежи за малък футбол, топки и други спортни аксесоари на учениците на Бистърското училище. КИЦ обеща на учениците от Бистър да организира една футболна среща с техните връстници от Босилеградското училище, която ще се проведе в Бистър. На всички останали подведомствени училища в общината КИЦ подари футболни топки.

*

Националната спортна академия и Студентска община със съдействието на кметлицата Ася Михайлова и г-ца Латинка Радкова чрез КИЦ “Цариброд” в Босилеград подариха над 300 чифта

спортни обувки и спортни аксесоари на социално слаби ученици. Обувките са предназначени за часове по физическо възпитание в училищата в Босилеград и село Бистър.

*

В рамките на съвместния проект с италианската неправителствена организация СООРІ “Борба срещу расизма и дискриминация към етнически малцинства и застрашени групи хора” КИЦ “Цариброд” в Босилеград и Центърът за едукация в драматичното изкуство СДЕUM, на 5 и 6 юни т.г. в салона на КИЦ-а в Босилеград се проведе лекция и работилница от областта на драматичното изкуство.

Участваха 15 юноши и девойки от Босилеград които внимателно изслушаха лекциите и взеха активно участие в работилницата чрез съвместна игра между артисти и публика.

Белградските гости артисти останаха изключително доволни от талантливите босилеградски деца.

Радко Стоянчов

Шест години КИЦ “Цариброд” в Босилеград

На първи октомври КИЦ “Цариброд” в Босилеград отпразнува шестата си годишнина. Резултатите са на лице: десетки културни мероприятия, стотици участници и гости, няколко стотин страници писан материал в “Бюлетина” с цел отстояване на правата на българското малцинство, укрепване, разпространяване и съхраняване на българската култура, обичаи и традиции и историческо наследство сред българското население в Западните покрайнини, но с акцент върху европейският начин на мислене и поведение.

За отбелязването на шестата годишнина на КИЦ “Цариброд” и неговият главен партньор Столична община София, както и водещият на предаването “Сите българи заедно” организираха културна програма на която КИЦ “Цариброд” покани доста официални гости от двете държави. Както и досега, сред отзовалите се повечето са от България.

За изминатият път, за трудностите и успехите Председателят на КИЦ “Цариброд” в Босилеград Иван Николов каза:

“Преди шест години ние с помощта на българската държава и с помощта на цяла плеяда културни дейци и патриоти създадохме Българският културно-информационен център “Цариброд” в Босилеград – вестител на новите духовни процеси сред българското малцинство довели до демократичните промени.

Искам да припомня думите с които тогавашният български премиер Иван Костов приветства откриването на този център: “Тази дълго мечтана институция на българщината ще има важното призвание да съхрани и укрепва българското самосъзнание на хилядите наши сънародници в СР Югославия. Нейното значение се оценява високо от българското правителство. Уверяваме Ви, че гарантираме пълно съдействие за развитието и дейността на Културно-информационния център”.

Длъжен съм да припомня тези думи защото те ангажират и сегашното и всички бъдещи правителства на България.

Раносметката която сме длъжни да си направим днес е в полза на българската култура, на българското самосъзнание, на демокрацията и свободата на словото в Западните покрайнини. КИЦ “Цариброд” в Босилеград винаги предано е защитавал правата и интересите на българското малцинство и е работил за развитието на демокрацията и европейският начин на мислене и поведение в Западните покрайнини. И не само това. Ние винаги сме работили за нови сръбско-български отношения в които българското малцинство трябва да бъде фактор а не жертва.

Искрено къжалявам, че трябва да го кажа, че по времето когато, според официални изявления на най-високи държавни представители, сръбско-българските отношения никога не са били по-добри, ние изтърпяхме един жесток шамар – часовете по български език бяха намалени още повече.

Много ми се иска на седмата годишнина от съществуването си ние да започнем учебната си година на български език!”

След изказването на г-н Николов, Александър Димитров представи гостите уважили нашето тържество, а те не бяха малко: Държавната агенция за българите в чужбина, Българското посолство

в Белград, Министерството на младежта и спорта, Министерството на образованието и науката, община София, община Дупница, представители на Историческия музей в Кюстендил, Български футболен съюз, КИЦ “Цариброд” от Цариброд, неправителствена организация АБЦ от Враня и др. Сред многобройните поздравителни телеграми бяха и кметът на община Банско и министърът на Министерството на енергетиката Милко Ковачев. За първи път след три години събитието бе отразено от многобройни журналисти и екипи на БНТ, ТВ “СКАТ”, ТВ “РИЛА”, БНР и местните медии. Сред гостите от България бяха и бронзовият медалист от Олимпийските игри в Атина Георги Георгиев.

Представители на българският футболен съюз и кметът на община Дупница Първан Дангов приветстваха шестата ни годишнина и връчиха подаръци на КИЦ-а.

Представителите на Столична община връчиха на Отец Йоан 100 библии предназначени за босилеградските гимназисти – дарение на Дирекцията по вероизповеданията към Министерския съвет на Република България.

Културната програма започна с рецитиране на народни песни от водещата Галя Асенова, след това продължи с китка народни песни и танци на фолклорен ансамбъл “Искър” от София и изпълнения на елитна балетна двойка.

Особен интерес предизвика оркестърът “Сите българи заедно” от едноименното предаване на ТВ “СКАТ” и изпълненията на Иван Андонов, Елена, Даниела и Костадинка. Цялата зала пееше с тях български народни и родолюбиви песни.

Чест прави на нашия кмет Владимир Захариев който присъстваше на концерта, както и на почти всички общински фактори. Това означава че КИЦ-а вече отдавна е завоювал позицията си на главен носител на културни програми и на българщина в Западните покрайнини и че на него вече всички гледат с респект и го виждат като партньор и опорна точка за опазване на родната самобитност.

За съжаление, изглежда че някои фактори (български) в Белград и София се обезпокояват от постиженията на КИЦ-а и по-скоро им се иска да го закрият отколкото да го помагат. Това което бе видно и чуто на шестата годишнина ни вдъхновява да бъдем много по-настойчиви в нашата работа защото получихме отворена подкрепа на общественото мнение от двете страни на границата.

Радко Стоянчов

Свето Тройство на Малка Богородица

Тази година традиционният събор на Малка Богородица бе ознаменуван като официален празник на община Босилеград. Ознаменувахме го в духът на Светото Тройство – КИЦ “Цариброд” в Босилеград, Културния център и община Босилеград. Най-сетне проявихме добра воля, толерантност и уравновесеност и станахме единни, макар и за един ден. Кой с какво има и с какво може. КИЦ-а за официалния празник на общината покани оркестъра и певческата група от с. Добринище, Банско, Центърът за култура представи фолклорния си ансамбъл, гостите от Козлодуй представиха танцовият си състав а общината пое разноските за обяда.

Песни, танци, музика, усмивки, весели лица и празнична атмосфера. Участниците в програмата заедно тръгнаха от Културния център, обиколиха улиците и на кръстовището на Гуйчък тропнаха хоро. Игривите тонове на музикантите и младите сръчни танцьори събудиха позаспалите съборянски чувства на посетителите, та мнозина се хванаха в шарения гердан и направиха наистина празнична гледка каквато не бяхме виждали от години.

От кръстовището, програмата продължи на откритата сцена в училищния двор. Всички се забавляваха, обаче водещият така и не съумя да представи участниците, изостави участието на КИЦ-а, но публиката все пак го разбра, разбра това и за КИЦ-а, а и разбра бездарието на водещия.

Общината и културния център за пръв път празнуваха своя празник. КИЦ “Цариброд” в Босилеград също за пръв път ознаменува деня на общината – отдавнашна наша мечта. Тъкмо на тоя ден КИЦ-а редовно прави своите програми с които ознаменува Малка Богородица барабар с Деня на независимостта на България – кой разбрал, разбрал, кой не разбрал – негова си работа.

Ще ми се да отбележа веселото настроение на кмета на Босилеград Владимир Захариев който за своята съпричастност към добрата музика и за веселото си настроение получаваше предупреждения

по мобилния си телефон, както и на неговата колежка от Добринище Иванка Бонкина която не получаваше никакви предупреждения. Тя просто беше весела и щастлива, че на тоя ден е в Босилеград, сред свои.

За празника на Босилеград със специален рейс дойдоха петдесетина души гости от Козлодуй – потомци на наши преселници, с танцов състав който изпълни народни песни и танци от различни фолклорни области на България. Както е известно, първите контакти с преселниците направиха КИЦ-а в Босилеград и земляческото дружество от Козлодуй. Това се хареса на общинските власти в Босилеград и Козлодуй и те лека-полека превзеха тази идея под тяхно опекунство. Да им е наздраве. Само че за да постигне истинския си смисъл в нея трябва да се внесе много повече реално съдържание а не да се ограничава само на посещения, веселба и ракийка с мезе.

Вечерта е особено весела. Кметът Владимир Захариев, дали от празничното настроение или от изборната победа на първия тур беше в особено весело настроение и правеше всичко възможно да се представи като добър домакин. В залата на хотела, здравата изпотен играеше по музиката на Добринишкия оркестър на хорото, на което освен козлодуйчани и банскалии се хвана и зам. кмета и дори някои тукашни полицаи! Само лидерът на радикалите гледаше намусено – явно това хоро смушаваше неговите патриотични чувства.

И така до среднощ, когато се разделихме с нашите приятели от Добринище.

Надявам се това и други подобни мероприятия да ни правят единни, с вяра в себе си.

Радко Стоянчов

Има Бог

Отец: Михаил Апостолов

Братя християни, никога не е имало толкова неверници както днес. Божието съществуване се отрича и много хора казват, че няма Бог. Днес между всички съсловия се намират много и твърде много хора, в които вярата е угаснала.

Действително този въпрос е съдбоносен въпрос на вяра и безверие. Може ли да се вярва, че има Бог или не? Иисус Христос син Божи ли е или не?

Но щом светът съществува, трябва следователно да съществува неговият Създател. Природата е една отворена книга, която сама говори за Бога, която книга може да се чете и от неграмотния човек. Щом има творение, трябва да има и Творец. Щом има природни закони, трябва да има и законодател. Цялата църковна история ни доказва, че има Бог. Всички пророци свидетелстват за неговото съществуване.

Всички чудеса, станали чрез светите пророци, доказват неговото съществуване. Макар че има много доказателства за съществуването на Бога, той пак се отрича от мнозина, но защо? Защото надали и двадесет на сто от хората са прочели Библията, която книга е действително Словото Божие. Ето мнението на велики хора за неговото съществуване. Ето как казва римският оратор Цицерон: “Има Бог! Това е толкова ясно и общоизвестно, че аз се съмнявам в нормалния разум на оновова, който Го отрича”.

Нютон винаги е свалял шапката си, когато произнасял името Божие. Френският философ и математик Декарт казва: “Съществуването на Бога е по-достоверно и от най-достоверната геометрическа теорема”. Платон казва: “Бог е началото, средата и края”. Толстой: “Без Бога аз не мога да разбера света, нито да живея на света”. Плутарх: “По-скоро можете да построите град във въздуха, отколкото да закрепите една държава без религия и вяра в Бога”. Достоевски казва: “Хуманноста, която отрича Бог, води до безчовечие”.

Ето, братя християни, щом между верующите има хиляди хора с много висока култура, творци на науката, ръководители на общества и народи, чудно е защо тогава има заблудени хора с престъпни мисли и развратни чувства, които така жестоко воюват срещу вярата и светата църква.

Упадъкът на религията и устройството на човешкият живот без Бога е най-опасната болест на народа. Безбожието е голота на душата, достатъчно е да забравим Бога и целият свят ще тръгне с главата надолу. Ето живеем в апокалиптични времена и дълг се налага на всеки благочестив християнин да не се поддава на изкушенията на неверието, безбожието и еретическите заблуди. Св. Апостол Павел казва: “Шайката на беззаконието действа”. Неверието е скрита, но движеща се сила над беззаконието. Тази сила взема скъпи жертви, подпомагана от вероотстъпници, богоборци и сектанти. Тази тайна на беззаконието се стреми да подрони основите на църквата Христова, да парализира творческата сила на вярата и благочестието.

Ето защо е необходимо да се издигне вярата до най-висока степен в семейства, в села и градове, в държава и армия, в черква и училища. Ние вярваме, че десницата Господня никога няма да се отдръпне от тези хора, които Му се боят и изпълняват Неговите свети заповеди.

Новомъченикът за вяра и съвест

Мартин Николов

“Виждали ли сте натоварен добитък, каран в каруца или камион за кланицата! Така комунистите караха в каруца отец Михаил из улиците на град Рила – вързан като теле за заколение, с дебели здрави въжета за ритлите на колата... Те викаха срещу него и нервно подканяха минувачите да оплюват отца и да му се подиграват...” (спомени на Снежана Златарска – позната на отец Михаил Апостолов).

Близо половин век (1944-1989) срещу нашата хилядолетна Българска православна църква се бореше демонът на войнстващия атеизъм, преоблечен в бляскавата червена багреница на марксизма-ленинизма. Много храмове и манастири бяха разрушени или обезличени в “паметници на културата” или в музеи на едно славно християнско минало и в същото време – на едно позорно и мъртво духовно настояще...

В тези тешки апокалиптични времена за родната църква Господ Бог по молитвите на светлия сонм български светци Си издигна и достойни свещенослужители и изповедници, които твърдо защитаваха църквата и вярата дори с цената на живота си. Един от тях бе скромният енорийски свещеник на град Рила протойерей Михаил Апостолов. Той е роден на 2 април 1899г. в с. Овчарци, Дупнишко. През 1944г. църковният псалт Михаил Апостолов е ръкоположен за свещеник и изпратен на енорийска служба в дупнишките села Тополица и Делян. Скоро той става “най-образованият, най-привлекателният, най-приказният достоен свещеник в тоя край” - казват за него жителите от тези села. Но комунистите са вече на власт. Срещу църквата и вярата започва добре познатата от най-новата ни история кампания за постепенното им обезсилване и ликвидирание. Полуграмотни партийни секретари и агитатори изнасят по градове и села атеистическите лекции, че религията е опиум за народите и “рече безумец в сърце си: “Няма Бог”. Развратиха се човеците, извършиха гнусни дела; няма кой да прави добро. Тогава Господ от небесата с внимание погледна към синовете човешки, за да види има ли кой да разбира, да търси Бога...” (Пс. 13:1-2)

Неочаквано за комунистите обаче новият енорийски свещеник дава твърд отпор на посегателствата срещу паството му. Отец Михаил няма как да не постъпи така. Той целият е изтъкан от енергия за борба срещу всяка антихристовска сила и от готовност за всекидневна саможертва. Затова и сблъсъкът с партийните функционери е неизбежен. Навсякъде в характеристиките за него те пишат, че “обществено-политическата му дейност е насочена против мероприятията на народната власт, постоянно говори пред религиозно настроените против местните ръководители на партията. Опитва се често да организира младежи и възрастни на екскурзия до Рилския манастир с цел да насажда религиозни чувства сред тях. Говорил е пред Александър Говедарски, че хората от ТКЗС са измъчени и трябва да посещават черквата, където да пречистят душите си, защото в ТКЗС били замърсени”. Повод за осъждането му на смърт дава едно писмо на отец Михаил във връзка с публикувана статия във вестник, където той води задочна полемика на нравствено-религиозна тематика: “Ти, Босев, изменниче на св. ни църква, ако имаш очи, виж. Голям е камъкът, който искаш да прекатурнеш. Когато не можаха дори и да помръднат разни нероноовци, диоклецияновци, смешния окаяник Юлиан и др. Всичко, написано от теб във вестик “Правда” в бр. 6 от 14 януари 1958 г., е толкова смешно и отвратително, защото малката мравка поиска да катурне големия вол. Християнската религия брой вече 20 столетия на борби и тържества. Монархии изчезнаха, империи

и републики загинаха, ала сред техните развалини ние виждаме, че християнството остава с всичката своя благодатна сила. Ти, Босев, бидейки земен и временен, такъв и ще си останеш. А Вечният Христос вечен ще си остане и ще ти се надсмее и поругае и ще те пита, ти ли ме хулеше и zlepоставяше, враже мой”.

След 9 септември манастирът в Тополница е нападнат от партизани. Те рушат църковното имущество, чупят иконите и избождат очите на стенописа на св. Николай. Въпреки предупреждението на отец Михаил те не спират. След година при направата на самоделна бомба единият от партизаните остава без ръце, а другият ослепява...

В присъда № 41 на Софийския народен съд от 24 юли 1958г. осъжда свещеник Михаил Апостолов Янакиев на смърт чрез разстрелване и конфискация на цялото му имущество, тъй като периода 1955-1958 г. участвал в група, поставила си за цел да събори народнодемократичната власт в НРБ чрез преврат, терористични действия или общоопасни престъпления. Подозират, че свещеникът имал цял арсенал оръжия, а на камбанарията на черквата си бил монтирал подвижна радиостанция. Разбира се, нищо подобно не било намерено, а укритите “нелегални” в манастира всъщност се оказали две прегладнели измръзнали войничета.

Въпреки единственото намерено вещественно доказателство – неграмотно писмо, писано с грозен и разлят почерк, нямаш нищо общо с краснописа на отец Апостолов, той е изпратен да изчака присъдата си в Софийския затвор.

Още в първите дни в затвора отец Михаил забелязва, че на него му носят храна отделно от другите затворници и след всяка храна той се чувства по-зле. Един ден при него дошъл непознат човек и му казал, че храната, която му дават, е отровена и да не яде нищо друго, освен хляб и плодовете, които непознатият му давал. И това продължило няколко дни. Отец Михаил се почувствал по-добре и попитал за името на благодетеля си, а онзи отговорил: “Ти се моли за мен! Господ знае кой съм”.

След това свещеникът е преместен в Пазарджишкия затвор. Един ден надзирателят го предупредил, че сега ще го привикат и това ще е краят. Тогава отец Михаил паднал на колене и започнал да се моли: “Господи, избави ме...”. И когато вратата се отворила и дежурният офицер го извикал, отец Михаил вижда между себе си и офицера да стои св. Николай, властно, с жизел в ръка. И ето чудо – милиционерът променил решението си: “Абе попе, абе дъртак такъв, кво ще се разправам с тебе...” И си отишъл.

По молба на патриарх Кирил присъдата на отец Михаил била намалена с доживотна и той е изпратен в Белене. Там той се проявява като истински свещенослужител – извършвал богослужение – правил е пасхална утриня, цялата Великденска служба без Св. литургия. Имало и такива, които не вярвали, но когато раздавал нафората, един от тях казал: “Попе, какво ни даваш?! Огън, жар...въглен е това!”

“Не бойте се – казал – от този огън”.

Имало там и един гадател – хвърлял карти, правил магии и номера с картите. Той му казал, ето, попе, аз какво мога да направя, а ти какво можеш. Отец Михаил отвърнал: “Господи, забрани му” и го прекръстил. Тогава онзи се уплашил - попе бе, какво направи, нищо не излиза. “Не аз го направих, казал свещеникът - а Божията благодатна сила го направи”. Тогава човекът се отказал от магиите и станал християнин.

През 1964г. беленският доживотен затворник е неочаквано амнистиран и изпратен за свещеник в гр. Рила. Там издевателствата срещу свещеника обаче не спират. Водеща фигура в тази “кампания” е партийният секретар. Но внезапно детето му се разболява тежко – страда от епилепсия и случаят е безнадежен. Тогава партийният секретар оставя детето си пред черквата. Още щом вижда свещеника, детето се нахвърля върху него, като го бие, дере и крещи неистово. Отец Михаил успява да го вкара в храма и след молитвите му детето се успокоява и наистина оздравява.

След този случай славата на отца се увеличава. При него водят нямо момче. Свещеникът го завежда при гроба на св. Иван Рилски. На връщане оттам момчето не спира да приказва и казало: “Дядо поп ме накара да говоря”.

Уплашени от нарастващия авторитет на отец Михаил, комунистите го предупреждават, че този път няма да има съд и няма да се отърве. Въпреки заплахите отецът издава брошурата си “Има Бог”, където опровергава пропагандирания атеизъм. Отговорът на “другарите” не закъснява. Една вечер отец Михаил бил събуден от някакъв глас: “Стани и се помоли”. Отецът става и вижда, че кандилото е угаснало. Отива да го запали и точно в този момент изстрел чупи стъклото и забива куршума в стената. При второто подобно покушение куршумът се отклонява от иконата на Спасителя, която стояла до прозореца на килията и не намира тялото на отец Михаил...

Хората си спомнят, че в навечерието на големите празници свещеникът отрано изпращал честитки със самостоятелно изрисувани иконки и дървени кръстчета.

Но самия дядо Михаил разказвал, че има голям грях, за който се разкайва – когато бил в Белене, веднъж надзирателят го бил жестоко и му казал: “В мазето на манастира ти са намерили цяла каруца с оръжие, попе”. А той му отговорил: “Колкото оръжие са намерили, толкова деца да имаш в къщата си”. След известно време и двете деца на надзирателя умират, а отец Михаил не престава да се моли за тях и казал: “Дано поне Господ ги приюти в царството Си”.

Две години преди смъртта си приема монашеско пострижение под името свещеноархимандрит Макарий, но бил вече тежко болен и прикован на легло. На 8 септември тихо промълвил на дошлите да го поздравят за празника Рождество Богородичино “Още един ден”. И на 9 септември 1988 г. кротко се преселил при Господа. В надгробното слово проповедникът между другото казва: “Скъпи отче, днес ти ни напускаш телом, но ние вярваме, че с безсмъртния си дух ти ще бъдеш и занаят пред нас, за да ни помагаш в тежките обстояния”!

И сега отец Михаил Апостолов, в схима Макарий, се моли за нас. По неговите молитви и с неговия пример дано съумеем да останем достойни чада на светата православна църква, открила и издигнала такива праведници и в нашата многострадална земя.

Подготвил: отец Йоан

Елегия за Гуйчък

Гуйчък – край реката
дето царят ни изяде,
и на СХС ни предаде,
вярвайте ми сто на сто
е най-проклетото място!
Тук остана обичай от времето,
на майора с кобилата и ждребето –
всеки наш предател мръзки
тук в сърбизъм да се кръсти,
и рогатият идол
да посрещат с хляб и сол,
с гордо вдигнати шайкачи
с низко смъкнати гащи,
“брата” сърбин да прегърнат
и в скута да го целунат!
Така Гуйчък в есен рана
символ на предателството стана:
всеки сърбин тук щом стигне
всичко на крака се вдигне –
тлъста баница му слагат
и жената му предлагат!
Тук на дата зла, несретна,
наш предател враг посрещна,
кротко пред него се изправи:
“Брате, ти от робство ни избави”!
Оттук след бойната пушилка
водеха момчета на бесилка,
и с гордо вдигната глава,
умираха за свобода!
Тук за пръв път се мерна
Караиванов от Коминтерна,
и държа слово на глас
за пролетарската власт;
с шепа хвърляше бонбони

на сополивите хлапета
с парцаливите дупета!
Комунистът с кожния балтон
откри информбюровският сезон;
с воловската жила
показа комунистическа сила
и в бай Минчовия зимник
стана прокурор велик –
зарад Титовия гъз,
двеста души наведнъж
на Голи Оток отлетяха
жални майки пропищяха!
Тука Дража със сеизин от Лисина
във хотела на Власина
пет дни ядоха и пиха,
с наши моми се гавриха
и в Це-Ка-го решиха:
да изпратят Анка Будимлия
в нащта бедна околия,
всички предатели да свика
да премахнат ни езика –
такава политика се води,
българският род да се отроди!
Тука друг комунист неук
построй завод за сушен лук,
а нам-какви други донатори
строи завод за кондензатори,
и Окръжната партийна конференция
построй завод за конфекция,
та си жени оставиха лехи
и дойдоха да шият дрехи,
та си родни къщи запусиха,
и си млада челяд залудиха!
Тук, на Гуйчък и Воденици
се излизаха много трици:
с една руска самоварка
и една немска овчарка,
сдъвкаха комунизма за мезе
във Жижовото мазе!
Тука Вук видя че не си струва
Овцата да му козирува,
тука Шешель на боен крак
следван от верния Мустрак
пред ВМРО-овските крачки
скъса на мерцедеса спирачки!
Оттук червените като един
тръгнаха в Белград на митинг,
но се върнаха боже мой,
със сини задници от бой!
Оттук нашата сиромация
тръгна на война за Велика Сърбия
оттам нашите войскари
се завърнаха като психари,
или жални кокошкари –
с плаха крачка
и албанска бойна плячка!

Тук след октомврийския преврат
наш ДСБЮ преви врат,
върху сръбството наблегна
и при Расим Ляич се впрегна!
Тук и “Матицата” взе да дрънка:
“Кацнал ми бръмбар на трънка...”
и комита страшен се появи
по “Шоуто на Слави”,
та изплаши жаби по барища
и посече тикви по плетища!
Оттук дойде с лош късмет
идеята за Националния съвет,
та се събра силна чета
все от сръбски мекерета
и държавната върхушка
им даде пари от градушка –
кой иска да слушка
ще нахрани гладна гушка!
Кощунница се направи луд
и им хвърли кокал от мамут,
та “електорите” опашки свиха
и за кокала се изподавиха!
Но Съветът ни измами
българският език е по-малко от лани
и с културата нищо не става
в училището се преподава
за крал Драгутин и Свети Сава!
Тук ДС-ето надриска дупето,
тук ДБ-ето направи ДСС-ето
и батко Владко със кака Вака
на Кощунница развя байрака,
та направи мелодрама
с кувейтската програма.
Тука Дрозгольо умен и бистър
се зачлени при вътрешния министър
и среднощ на трета смена
от митницата събираше уема!
ГС-ето при външния министър се сгуши
и Ханса наостри гражданските уши.
СПС-ето си пребоядиса лицето,
с една лоза промени червената роза
и само за един мандат втаса
да седне с демократите на маса:
“на нас с вас ни е много мило
било каквото е било!”
“Нова Сърбия” анкета свика
да се изясним по въпроса за езика:
кой се прави българан –
да излезе на мегдан!
Пак на Гуйчък тая есен
посрещнаха със сръбска песен
и с циганска неразбория
брата на Карич компания!
Неговите симпатизанти
все български стипендианти
чакаха Карич банка

да донесе пълна чанта,
и ограбените пари
на Гуйчък да ги стовари!

*

И така един век си кара
таз предателска надпревара:
всек се сеща за майка България
щом потрябва му туршия,
или къща щом заправи
материал да си набави,
щом продуктите се свършат
и гащите щом се скъсат,
щом порасне му детето
да се запише на университето,
щом Европа го измизи
и не му даде визи –
става българин приличен
зарад паспорт задграничен!
Но щом на избори избират
всички за Сърбия умират,
и всички наши идиоти
стават сръбски патриоти!

Иван Николов